

Uvodnik

Karel Bolčina

Papeževa popotna torba...

Radovedni in vedoželjni časniki so papežu Frančišku v letalu ob vrnitvi iz Ria de Janeira postavili tudi vprašanje o torbi, ki jo je osebno nesel s seboj celo med vzletom in priletom. Ob hudomušnem odgovoru, da nima v njej skritega ključa atomske bombe, so se začudeni obrzi nasmejali. A le nekaj dni potem je vendarle "počila atomska bomba" v dveh slovenskih krajevnih Cerkvah: dva pastirja, dva nadškofa, dva ugledna slovenska kristjana, dva teologa in kulturno izobražena človeka sta izročila svetemu očetu svojo odpoved službi ljubljanskega oz. mariborskega voditelja krajevne Cerkve.

Pred leti sem doživel župnijski misijon. Med eno izmed pridig je misijonar, potem ko je nagovarjal vernike tako lepo, blago in umirjeno, da so kar otopeli, dvignil svojo roko in zalučal sredi cerkve lončeno posodo. Lonček se je razbil in ob stiku s tlemi povzročil tresk in odmev po cerkvi. Verniki so poskočili, speči so se prebudili, udobno sedeči pa zravnali. Misijonar se je nasmehnil in veselo povedal, da obstaja tudi v Cerkvi zelo velika nevarnost, da bi podremali, ker se v njej ne dogaja nič posebnega, ker vse teče po istem tiru, ker nas mirno ozračje uspava.

Nadškofa Stres in Turnšek sta poskrbela za tresk, ki ne odmeva samo med stenami tiskovnega urada, v katerem sta objavila papežev sprejem njegovega odstopa, ampak povsod, kjer živimo slovenski verniki, pa tudi v tujini.

Mnogi se strinjajo, da je to "kazen" za "greh" nemarnosti in nesposobnosti v upravljanju premoženja mariborske škofije, a stvar ni tako preprosta in očitna.

V Cerkvi sicer poznamo tudi kazensko pravo in kazenske procese. Preden je izrečena in uročena kazen, je potrebno pretestiti vse okoliščine, ugotoviti predmet prekrška in njegove storilce, dati obsojenecem priložnost za obrambo in tudi za priziv. Vsega tega ni bilo ne pri nadškofu Krambergerju ne pri Uranu ne Stresu in ne Turnšku. Vsi so namreč odstopili osebno in prostovoljno, na predlog in priporočilo Svetega sedeža, za blagor Cerkve in njenih oseb. Nadškofa Stres in Turnšek nista upravljala premoženja, niti barantala zanj. Oba sta zaupala tistim, ki so bili poklicani in imenovani za urejanje gospodarstva mariborske škofije. Upam si trditi, da, če je ta odpoved "kazen", je to kazen za zaupanje. Biti kaznovan, ker si zaupal. Torej bi morali biti kaznovani vsi poročeni, ki so kdaj skočili čez plot, ker so izdali zaupanje partnerja. Morali bi biti kaznovani vsi duhovniki, ki zaupamo botrom, da so sposobni te službe, in vendar se večkrat kasneje izkaže, da niso.

Odstop škofov Antona in Marjana mora biti za nas vse pok, ki naj nas prebudi in nam odpre oči, ušesa in srce: oči, da bi videli okrog sebe človeka, ki nosi v sebi Božjo podobo in ne potrebuje gmotnega bogastva, pač pa dostojno življenje; ušesa, da bi prisluhnili raje Božji besedi kakor zavajajočim besedam borznih in bančnih obratovalcev, ki niso svobodni ljudje, ampak sužnji ekonomije in političnih spletk; srce, da bi z njim ljubili Cerkev, kot jo je Kristus - s križem in ne z gradbeno in obrtniško industrijo.

Krvoločni in pijavkam podobni ljudje si želijo krvi in dočakali so obglavljenje. A motijo se, če mislijo, da sta zleteli dve prazni glavi. Z odhodom nadškofov Stresa in Turnška, ki sicer nista izrinjena iz javnega življenja Cerkve, ker ju ni doletela takšna kazen (Sveti sedež ju je sicer povabil, naj se za nekaj časa umakneta iz javnega življenja, za njun mir in blagor), izgublja Cerkev na Slovenskem dva sposobna, ugledna in široko razgledana duhovnika in škofa, ki sta eden družbenopolitično, drugi teološko-duhovno usmerjala korake krajevnih Cerkva in Božjega ljudstva. Kdaj bomo dočakali, da bodo odletele tudi resnično prazne glave, ki nosijo v sebi pepelnato poželjivost po imetju in zlorablajo Cerkev v svoje materialistično puhle namene?

Foto DP

Kardinal Franc Rode med pridigo

O vlogi moralnih vrednot v družbi

Rafaelova družba in Zveza slovenskih izseljenskih duhovnikov sta na tromeji med Slovenijo, Italijo in Avstrijo, na Svetih Višarjah, v nedeljo, 4. avgusta, priredili 25. romanje Treh Slovenij na Svete Višarje. Romanje, ki ga sofinancira Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, je v bistvu srečanje treh Slovenij: matične, krščanske, demokracije: včeraj - danes - jutri, o tem več na zadnji strani. Romanja se je udeležilo izjemno število ljudi.

Ob 12. uri je slovesno peto mašo ob somaševanju izseljenskih duhovnikov daroval kardinal dr. Franc Rode, ki se je v svoji pridigi najprej spomnil ustanovitelja romanja treh Slovenij Vinka Žaklja in prof. Lamberta Erlicha, ki je že pred 80 leti "na vrhu z Marijino cerkvijo uvidel posebno poslanstvo slovenskega naroda v tem delu Evrope". Kardinal Rode je povedal, da je prav Erlich "izhajal iz spoznanja, da samo vzpostavitev državne suverenosti, do katere ima slovenski narod pravico, lahko zagotovi nemoten razvoj naroda". O Erlichu je kardinal Rode dejal, da je bil prepričan, da "ima vsak narod na tem svetu svoje poslanstvo", saj je Erlich že leta 1933 zapisal: "Slovenija mora biti mejnik, ki družijo in veže jug s severom in vzhod z zahodom. Sama pa ne sme biti ne eno ne drugo ne tretje. Ostanje mora mejnik, ki družijo, kakor Svete Višarje. To je Božja volja. Na naloge bo mogla Slovenija izpolnjevati samo v svobodi, ne pod gospodarjem z juga ali severa, vzhoda ali zahoda". Kardinal Rode se je v nadaljevanju svoje pridige dotaknil tudi ustanovitve samostojne Slovenije pred 22 leti, zaustavil pa se je tudi pri današnji krizi v Sloveniji in se vprašal, kaj je narobe, in dejal: "Tu je seveda gospodarska kriza, ki je prizadela tudi druge narode."

Jurij Paljk / str. 2

Foto JMP

Intervju: prof. Boris Pahor

Profesor Boris Pahor je ob skorajšnjem stotem rojstnem dnevu spregovoril o svoji dolgi življenjski poti. Dejal nam je, da bi želel "svojemu pisalnemu stroju zaupati še kakšno stran". Visoki jubilej tržaškega pisatelja ponuja prav posebno priložnost za vpogled v polpreteklo zgodovino naših krajev in celotne Evrope, ki nam ga intervjuavec ponuja skozi vse njegove pomembnejše življenjske etape, pa tudi skozi manj znane anekdote in pripetljaje. Daljši pogovor se tako začneja z Miklavževimi večeri v Pahorjevem otroštvu leta 1919 in se sklepa z željami in posvetili ob 100. rojstnem dnevu. Intervju lahko preberete na straneh 4 in 5. Prof. Pahor bo 23. avgusta prejel tudi naziv zaslužnega občana, ki mu ga bo podelil tržaški župan Roberto Cosolini. Slovesnost bo potekala v petek, 23. avgusta, ob 12.00, v sejni dvorani tržaškega občinskega sveta. Pred kratkim pa so v Tržaški knjigarni predstavili pisateljeve priložnostne spominske poštne znamke, pri katerih so sodelovali Tomaž Zajc, založba Mladika in Nadia Roncelli ter tržaško filatelistično društvo Lovrenc Košir iz Trsta.

Pogovor

Pred letošnjo Drago Sergij Pahor pravi, da slovenska identiteta na šoli ne sme biti tabu

Obvestilo uredništva

Čenjenim bralkam in bralcem sporočamo, da se bomo zaradi skupinskega dopusta vrnili v uredništvo v četrtek, 22. avgusta. Prihodnja številka bo izšla v četrtek, 29. avgusta. Tudi vam voščimo lepo poletje!

S 1. strani O vlogi ...

Agloblji vzrok je v krizi moralnih vrednot: v nezrelem, neodgovornem pojmovanju spolnosti kot uživanju brez obveznosti in brez posledic, kar se naposled izkaže kot nesrečno in moreče; je v cinizmu in vulgarnosti, ki se izraža v vedenju mnogih; je v jedkosti in napadalnosti v naših medsebojnih odnosih; je v nenehnem sumničanju in obtoževanju ideoloških nasprotnikov; je v politizaciji pravosodnega sistema, je v partijski odvisnosti vodilnih medijev, je v srcih, polnih sovraštva in hudobije”.

Kardinal Rode je zatrdil: “Dokler si ne bomo resno zastavili vprašanja o vlogi moralnih vrednot v družbi, ne bomo izšli iz krize in ne bomo sposobni vzpostaviti prave demokracije. Diktatura lahko shaja brez vrednot, demokracija ne. – Ta se hrani in živi od trdnih etičnih načel”. Podčrtal je vlogo družine, šole, Cerkev, raznih ustanov civilne družbe. Zatrdil je tudi: “To, kar je v tem trenutku najbolj nujno, je trdna volja biti država, spoštovati državo, se obnašati kot država. Razvijati državniški čut v tem smislu, da v državi ne vidimo samo ustanovo, ki pospejuje zdravo gospodarstvo in ustvarja blagostanje, skrbi za red in mir, promovira solidarnost in ščiti narodno kulturo, ampak tudi politično tvorbo z atributi prava in oblasti s svojimi osnovnimi ustanovami in prepoznanimi simboli tako, da jo narod dojemata kot najbolj pristen izraz samega sebe in hkrati kot nekaj, kar zbuja spoštovanje, privrženost, ljubezen”. Kardinal Rode pa je tudi opozoril, da: “država ni najvišja vrednota. Klic vesti, notranji glas, ki je Božji glas v človeku, je nad državo”. Ob koncu pridige je kardinal Rode dejal, da bi Slovenci morali “našim sosedom podati podobo poštenega, resnega, delavnega naroda, ki preprosto, v miru in brez velikega hrupa živi svojo slovansko in evropsko istovetnost. Podoba naroda, ki mu njegova majhnost ni preteza za jalovo tarnanje, ampak spodbuda za priznanje in uveljavitev vsakega talenta v narodu, vedoč, da je edina usodna majhnost, moralna pritlikavost, ki se kaže v brezdelju, poniglavosti in paktiranju z zlom. Podoba naroda, ki hoče biti olikan in pleme-

nit in zavrača vsako prostaštvo in cinizem. Podoba naroda, ki verjame v svojo prihodnost, a ve, da se ta pripravlja danes”. Ob 13. uri je bil na ploščadi za cerkvijo svete Matere Božje, ki jo je poslikal Tone Kralj, kratak kulturni program, v katerem so se spomnili treh velikih slovenskih mož. “Janez Janež, France Balantič in Ivan Trinko Zamejski so imena velikih slovenskih mož in prav je, da se jih spomnimo s kratkim recitalom”, nam je po-

Lojze Peterle je za Novi glas dal naslednjo izjavo: “Danes se je predavatelj spraševal o slovenstvu, krščanstvu in demokraciji. Imam vtis, da nam vse troje ne gre. Vseeno pa sem prepričan, da so se začeli zdravilni procesi, saj tam, kjer nam ni uspelo urediti same sebe, je prišel poseg od zunaj. Tako je prišel poseg iz Vatikana, kot je prišel tudi poseg iz Bruslja. Pomembno je, da znamo prebrati sporočila in razumeti, za kaj gre, ter se odločiti za vse tisto, kar nam pomaga naprej in je seveda ključno za našo prihodnost”!

vedal duhovnik Janez Pucelj, ki sicer predseduje slovenskim izseljenskim duhovnikom. Pri kulturnem programu in pri sv. maši je občuten in ubrano prepeval Mešani pevski zbor iz Sel na Korškem. Romanja treh Slovenij se je udeležil evropski poslanec Alojz Peterle; prisotni so bili tudi vidni predstavniki koroških Slovencev Valentin Inzko, več nekdanjih poslancev DZ RS ter vrsta drugih uglednih osebnosti. Kardinal Franc Rode je na Svetih Višarjah v lepem srečanju s časnikarji seveda spregovoril tudi o težavah Cerkev na Slovenskem, poudaril pa je, da je vesel, ker je lahko vodil somaševanje, spomnil se je, da letos mineva 25 let, kar se tri Slovenije srečujejo na Svetih Višarjah. Pobuda je po njegovem mnenju nastala z namenom, da bi povezovala Slovence z vseh koncev sveta. Na vprašanje, kako ocenjuje odločitev Svetega sedeža, ki je pozval

mariborskega in ljubljanskega nadškofa k odstopu, je kardinal Franc Rode dejal: “Težko sodim o tem, tudi zato, ker ni moja naloga, da sodim ter presojam papeževe odločitve, v njegovi službi sem in sem mu lojalna. Pa tudi vseh elementov, ki bi omogočali presojo, nimam, problema v celoti ne poznam. Nimam torej svojega mnenja o tem in zato ne morem dati izjav”.

Na vprašanje, zakaj pa so nekateri ocenili, da je odločitev Vatikana le preveč huda za slovensko Cerkev, je Franc Rode odvrnil, naj vprašamo nje, če imajo oni več podatkov in več elementov, da lahko o tem sodijo: “Meni se zdijo take sodbe le prehude! Mislim, da je neodgovorno presojati neke odločitve Vatikana, če ne poznaš vseh elementov, ki so do tega privedli. In močno dvomim, da bi imeli več elementov za presojo, kot jih imam sam”.

Na vprašanje, če bodo sledile še kakšne sankcije iz Vatikana, je kardinal Franc Rode odvrnil: “Po mojem je problem končan, mislim, da ne bo drugih odločitev in sankcij, prepričan sem, da je zadeva že ad acta, tudi v to, da bi združili celjsko in mariborsko škofijo ne verjamem”.

“Osebnega menja o tem, kaj sedaj storiti, nimam, prepričan sem, da smo v Sloveniji v pravni državi, ki ve, kaj je potrebno storiti. Naj pokliče država k odgovornosti vpletene v zadevo in naj ukrepa, kot je to v pravem sistemu potrebno in možno”, je še dodal kardinal Rode o tem, ali naj Cerkev skuša vrniti denar malim delničarjem ali ne, kot je tudi povedal, da sam sicer ni bil v Vatikano že od 15. junija, a je slišal, da so tudi v Vatikano nekateri začudeni zaradi dogajanja v Sloveniji. O novem vodstvu v Vatikano pa je dejal, da “se že nakazuje strožja linija do duhovnikov in škofov”, za papeža Frančiška pa je dejal, “da je na začetku svojega pontifikata morda ravno z zgleodom Slovenije hotel dati tudi drugim po svetu v Cerkvu dokaz, da glede finančnih ali drugih problemov ne bo popuščanja”. O naslednikih slovenskih škofov, ki sta odstopila, je kardinal Rode dejal, da sam “nima pojma” o imenih, da ga pa to ne vznemirja, ker: “Bomo gotovo našli primerne ljudi tako za Ljubljano kot Maribor”.

Celotna pridiga kardinala Franca Rodeta je dostopna na spletni www.noviglas.eu ter [facebook/noviglas](https://www.facebook.com/noviglas)

Seja Izvršnega sveta SSO v Trstu

Blagoslovitev novega sedeža in žgoče teme

Pred poletnimi počitnicami je Izvršni odbor Sveta slovenskih organizacij imel izredno sejo na svojem novem sedežu v Koronejski ulici v Trstu in za to priložnost povabil vikarja za slovenske vernike na Tržaškem g. Toneta Bedenčiča ter predsednika Slovenske duhovske zveze g. Dušana Jakomina, da bi opravila obred blagoslova novega sedeža in križa, ki ga je izdelala za to priložnost umetniška delavnica patra Marka Rupnika iz Rima.

Po omenjeni blagoslovitvi sta tako vikar g. Tone Bedenčič kot predsednik duhovske zveze g. Dušan Jakomin ostala na seji Izvršnega odbora SSO in seznanila člane letnega o stanju slovenske Cerkev na ržaškem in težkih nalogah, ki jih ima 15 duhovnikov, ki delujejo v pretežno slovenskih župnijah in krajih na ozemlju tržaške škofije. Slovenska Cerkev na Tržaškem je še živa in intenzivno deluje v korist slovenskih vernikov in se posebej veseli letošnje nove maše, ki jo je daroval g. Klemen Zalar, ki se je že vključil v aktivno, tudi kulturno delovanje v tržaškem predmestju in središču samem. Gotovo bo prinesel nekaj svežega zraka celotnemu slovenskemu verskemu občestvu.

Na seji je bil nadalje govor o bogastvu stoletnih župnijskih matičnih knjig, ki so v ponos poseameznim slovenskim župnijam, ter o nujnosti primerne ohranitve župnijskih arhivov in muzejev v Šklednju in v Ricmanjih, ki so pravo bogastvo za vse Slovence na Tržaškem.

V nadaljevanju seje SSO je predsednik Drago Štoka poudaril govoril o raznih aktualnih problemih, o opravljenem bogatem delu v mesecu

juliju in povabil prisotne člane Izvršnega odbora, naj se udeležijo mnogih pomembnih prireditve, ki bodo v avgustu in septembru. Gre za vsesloven-

tem poročilo, so posegli skoraj vsi pristojni člani Izvršnega odbora SSO.

Ob koncu seje se je predsednik Drago Štoka zahvalil general-

Foto Slomedia

sko romarsko srečanje na Višarjah, za proslavo v Kulturnem domu v Trstu ob stoletnici rojstva Borisa Pahorja, za študijske dneve Draga na Opčinah, za praznik ob tradicionalni Kraški ohceti, za proslavo v čast bazoviškemu junakom in za svečano vsakoletno procesijo na Opčinah.

Predsedniško poročilo so dopolnili pokrajinski predsednik Giorgio Bančig, Igor Švab in Walter Bandelj.

V bogato diskusijo, ki je sledila

nemu konzulu RS dr. Dimitriju Ruplu za opravljeno delo in mu zaželel veliko uspehov v nadaljnjem življenju. Izvršni odbor SSO je obenem obžaloval dejstvo, da slovenska država oz. vlada tako pogosto menjava v Trstu svoje generalne konzule, in redno delovanje, ki si ju Slovenci v deželi FJK še kako želimo.

Izredni usposobljenostni tečaj

Na spletni strani Ministrstva za šolstvo (www.istruzione.it) je bila 5. avgusta objavljena okrožnica št. AODGPER/8001 z dne 2. avgusta 2013, ki pojasnjuje, da so izredni TFA (sedaj PAS - percorso abilitante speciale) za pridobitev usposobljenosti za poučevanje namenjeni tudi šolnikom slovenskih (in dvojezičnih) šol v Italiji. Tudi zanje zato veljajo pravila, ki so bila izdana z ravnateljskim odlokom št. 58 z dne 25. julija 2013 in ki je bil objavljen na isti spletni strani 31. julija 2013.

Za prijavo se morajo kandidati obvezno poslužiti digitalnega postopka POLIS po navodilih, ki jih vsebuje 3. člen omenjenega ravnateljskega odloka. Rok prijave nepreklicno zapade 29. avgusta.

V spletnem obrazcu je za kandidate, ki izberejo Furlanijo Julijsko krajino, tudi opcija “insegnaento con lingua slovena”, ki jo morajo obvezno izbrati kandidati, ki se želijo usposobiti za poučevanje na slovenski ali dvojezični slovensko-italijanski šoli in imajo za to predvidene pogoje.

Povejmo na glas

Predlagana nam je bila etika

Če med prazniki pomislimo, kaj nam v bistvu predlaga izročilo vere, potem ni težko ugotoviti, da le tisto, kar je za nas dobro, kar je dobro za človeka. In če navedeno misel poglobimo, potem je dobro za človeka, da vzpostavlja s svojimi bližnjimi in sploh vsemi ljudmi lepe in prijetne odnose, kar pomeni, da ne skrbi zgolj zase in le zase, ampak tudi za druge. Če želi dobro sebi, naj želi dobro tudi drugim, če dela za svoje dobro, naj dela istočasno tudi za dobro drugih, se pravi za skupno dobro, naj torej služi in ne gospoduje, naj ima vse za brate in sestre in ne osebe, ki naj bi jih nadvladoval, da mu bodo pokorne. In če bi vsi ta predlog sprejeli, bi bilo danes dosti več t. i. božjega kraljestva, se pravi sreče, kot pa ga v resnici je. Preprosto rečeno, med ljudmi bi bilo dosti več etike, pod katero razumemo čut za dobro ob upoštevanju drugega in delovanje v tej smeri. Kot rečeno, nam je bila in nam je ta smer predlagana in nikakor ne vsiljena, vselej nam je dana svobodna volja, da se po njej odločamo za tisto, kar se nam zdi koristno in prav. Etika nam je bila predlagana, v celoti sprejeti pa je nismo. Kaj drugega pravi ta podatek, če pa so dve tisočletji po razglasitvi za človeka srečne poti ljudje še vedno razdeljeni med bogate in revne, da bogati in revni še vedno obstajajo? Očitno hodi človeštvo po drugi poti od tiste, ki mu je bila predlagana in ki je edino zares srečna. Očitno je bogastvo še vedno daleč privlačnejše od predlagane smeri, na kateri človek vse deli

z drugimi in se s sočlovekom ne spopada za imenitnejše imetje, večji ugled, moč in oblast ter zadoščenja, ki jih pri tem doživlja. Še več, kot da se v tem času boj za bogastvo, njegov ugled in njegovo moč stopnjuje in vse bolj stopa v visoke in odločujoče institucije, ki izgubljajo zaupanje ljudi, ker se v njih vse bolj širi korupcija in se spušča tudi na nižje družbene sfere, ali iz njih prihaja. Korupcija je sedaj splošno priznana, razlika je le v tem, da je v eni državi večja kot v drugi, korupcija, ki je skupnemu dobremu in s tem etiki kričeče nasprotna. Razlike med ljudmi se večajo, višek vsega pa so mladi, ki ostajajo brez dela in prave prihodnosti, pojav, ki je žalostno zanikanje najskromnejše etike in zato skrajno škodljiv ter sramoten tudi za vodilne generacije. V tej luči je jasno, da je spoštovanje človeka na vse nižji ravni, kar pride prav velikemu kapitalu, ki je vsak dan močnejši in spreminja svet v svojo podobo. V tem neumljenem trenju prihaja tudi do pretiranih napetosti znotraj istega naroda, kar v tem trenutku gotovo velja za našo matično domovino. Tudi te napetosti so rezultat velike neetike, ko ena polovica naroda ne prizna druge in obratno, ko ni primerne sodelovanja, ampak je na delu želja po nadvladovanju ali celo izničenju - v času krize je to za majhen narod lahko nevarno. In kako iz naštetih in drugih stisk? Preprosto: z več etike in razumevanja, ki sta edina močnejša od diabolice mašinerije dobička.

Janez Povše

ŠPETER Odrprtje kulturnega središča

Dragocena pridobitev za Benečijo

V Špetru so v prostorih sedeža Gorske skupnosti za Nadiške in Terske doline ter Brda v četrtek, 25. julija, odprli novo slovensko kulturno središče. V večnamenskih prostorih bosta zaživela etnografski muzej in kulturni dom, svoje mesto pa bodo našli tudi razstave, predstave, koncerti, razna srečanja in posveti. Središče bosta upravljali krovni organizaciji SSO in SKGZ v sodelovanju s tamkajšnjo gorsko skupnostjo, sredstva za prenovo pa so prišla z naslova zaščitnega zakona v višini 400 tisoč evrov, še dodatnih 400 tisoč pa je prišlo iz blagajne gorske skupnosti. Prostor so zdaj prazni, komisar beneške gorske skupnosti Giuseppe Sibau si prizadeva, da bi za

potrebno opremo in ureditev muzeja priskočila na pomoč dežela. Zamisel o kulturnem središču za Nadiške doline je nastala pred več kot tremi desetletji, odločilnega zagona pa ji je leta 2009 dal takratni predsednik gorske skupnosti Hadrijan Corsi, ki je podpisal pogodbo s krovnicima organizacijama. Na četrtkovi slovesnosti je trak prerezal izredni upravitelj gorske skupnosti Giuseppe Sibau, sicer tudi deželni svetnik; v nagovoru je izredno dobro ocenil zamisel, ki lahko pripomore tudi h kulturnemu in turističnemu razvoju Benečije. Sibau je tudi javnosti posredoval željo krajevnih obrtnikov, da bi v teh prostorih prišlo tudi do stalne razstave ti-

pičnih krajevnih proizvodov. Odrprtja so se udeležili podpredsednik deželne sveta Gabrovec, deželna svetnika Shaurli in Novelli, špetrski župan Manzini in številni beneški župani ter predsednika SSO in SKGZ Štoka in Pavšič. Poleg Sibaua sta pozdravila še Gabrovec in Shaurli, ki je poudaril, da mora biti novo središče referenčna točka za celotne Nadiške doline, Gabrovec pa je podčrtal potrebo po povezovanju in koordinaciji vseh slovenskih struktur, da bo delovanje uspešno. Gostje so si nato ogledali prostoro, dvorana bo lahko sprejela do sto ljudi, posebnost središča pa je v tem, da ima premične stene, ki se lahko po potrebi odprejo ali zaprejo.

Pretres v vrhovih slovenske katoliške Cerkve

Odstopila sta ljubljanski in mariborski nadškof, msgr. Stres in msgr. Turnšek

Apostolska nunciatura v Sloveniji sporoča, da je sveti oče papež Frančišek sprejel odpoved službi ljubljanskega nadškofa msgr. Antona Stresa in odpoved službi mariborskega nadškofa msgr. Marjana Turnška. Nadškof Anton Stres in nadškof Marjan Turnšek sta se od

povedala svojim cerkvenim službam glede na hudo ekonomsko stanje, v katerem se nahaja Nadškofija Maribor, in v upanju, da bo njuna odpoved prispevala k obnovi življenja v Cerkvi na Slovenskem.

Da bi zagotovil redno vodenje obeh nadškofij, je sveti oče imenoval novomeškega škofa msgr. Andreja Glavana za apostolskega administratorja ljubljanske nadškofije in celjskega škofa msgr. Stanislava Lipovška za apostolskega

ko novi nadškof vzame nadškofijo v posest (prim. kan. 430 § 1 ZCP).

Slovenski škofje so na 74. seji SŠK, ki je bila v sredo, 31. julija 2013, v Ljubljani, izvolili novega predsednika in

P. Tadej Strehovec, msgr. Anton Stres, msgr. Juliusz Janusz in msgr. Marjan Turnšek

podpredsednika SŠK. Za predsednika je bil izvoljen novomeški škof in apostolski administrator ljubljanske nadškofije msgr. Andrej Glavan, za podpredsednika pa celjski škof in apostolski administrator mariborske nadškofije msgr. dr. Stanislav Lipovšek.

Škofovska konferenca je zbor škofov katoliške Cerkve določenega naroda ali ozemlja, v okviru katerega škofje opravljajo svoje poslanstvo v obliki pastoralne, bogoslužne, katehetske in drugih dejavnosti. Slovenska škofovska konferenca (SŠK) predstavlja najvišjo ustanovo Katoliške Cerkve v Republiki Sloveniji. Njeno ozemlje sovпада z državnimi mejami. Po statutu so člani SŠK vsi krajevni in pomožni škofje, ki jim je v okviru lastne škofije zaupano posebno poslanstvo.

Člani Slovenske škofovske konference so: ordinariji oz. krajevni škofje:

msgr. Andrej Glavan, novomeški škof in apostolski administrator ljubljanske nadškofije msgr. dr. Stanislav Lipovšek, celjski škof in apostolski administrator mariborske nadškofije msgr. dr. Jurij Bizjak, koprski škof in msgr. dr. Peter Stumpf, murskosoboški škof pomožni škof: msgr. dr. Anton Jamnik, ljubljanski pomožni škof upokojeni škof: msgr. Metod Pirih, upokojeni koprski škof

Msgr. Andrej Glavan in msgr. Stanislav Lipovšek

administratorja mariborske nadškofije.

Škofijski upravitelj ima dolžnosti in oblast krajevnega škofa oziroma ordinarija, razen v primerih, ki so po naravi stvari ali po pravu izvezeti. Tistim, ki upravljajo škofijo, je prepovedano storiti vse, kar bi moglo škofiji ali škofovskim pravicam škodovati (prim. kan. 428 Zakonik cerkvenega prava (ZCP)). Služba škofijskega upravitelja preneha,

Slovenska škofovska konferenca: Po papeževem sprejemu odstopa ljubljanskega nadškofa metropolita in predsednika SŠK msgr. dr. Antona Stresa ter mariborskega nadškofa metropolita in podpredsednika SŠK msgr. dr. Marjana Turnška smo se slovenski škofje zbrali na seji SŠK z namenom, da izvolimo novo vodstvo. Skupaj s škofom Lipovškom, ki je bil izvoljen za podpredsednika, prevzemava to odgovorno nalogo v Cerkvi na Slovenskem.

Najprej se želimo zahvaliti nadškofu Stresu in nadškofu Turnšku za opravljeno delo, ki sta ga opravljala predano in odgovorno. Člani Slovenske škofovske konference nadškofoma na njuni nadaljnji življenjski poti ter pri njunem poslanstvu izrekamo podporo.

V tem zgodovinskem trenutku se slovenski škofje zavedamo, da Cerkve na Slovenskem vstopa v čas prenove, izzivov in novih priložnosti. Pred nami so številna odprta vprašanja, ki bodo zahtevala složno in odgovorno delo vseh slovenskih katoličanov. Ob tem si želimo, da bi verniki in Cerkve v naši državi še naprej dejavno uživali pravico do verske svobode ter svobodno delovali na področju kulture, dobrotelčnosti in izobraževanja. Še posebej smo zaskrbljeni zaradi napovedanega predloga vlade, da obdavči objekte, v katerih se izvaja verska dejavnost, in ki bo v primeru uveljavitve prav gotovo pripeljal do omejevanja verske svobode. Slovenski škofje z zaskrbljenostjo spremljamo tudi informacije, da se pripravlja nov zakon o verski svobodi. Prepričani smo, da je obstoječi zakon primeren in da ga večina verskih skupnosti podpira ter da ni nikakršne potrebe po njegovi odpravi.

Pred nami so tudi družbeno-civilni izzivi, ki jih kot Cerkve nosimo skupaj z vsemi Slovenkami in Slovenci. Stopnjevanje krize in naraščajoče število brezposelnih sta zadostna razloga, da na humanitarnem področju nadaljujemo svoje delo. Slovenska karitas in številne druge katoliške dobrotelne organizacije v Sloveniji bodo še naprej pomagale zapostavljenim in odrinjenim na rob družbe, ki živijo v pomanjkanju in v javnosti nimajo glasu. Ob tem izpostavljamo, da Karitas nastopi takrat, ko težave že nastanejo. Predhodno jih lahko preprečimo, če bosta država in civilna družba

okrepili pomen družinskega življenja in skrb za najbolj revne, odrinjene in priseljence. Veliko je pozitivnih področij, ki nas združujejo, zato je pomembno, da jih v teh težkih časih izpostavimo in zavestno opustimo ideološke razprave ter sodobne oblike kulturnega boja. Cerkve je živa po Božji besedi, zakramentih in Kristusovi navzočnosti. On, ki je Cerkve ustanovil, je tudi zagotovil, da bo z nami do konca sveta. S tem upanjem in zaupanjem vstopamo v obdobje novih priložnosti.

Kardinal dr. Franc Rode: V tem trenutku preizkušnje za Cerkve na Slovenskem hočem poudariti svojo zvestobo svetemu očetu z iskrenim sprejemanjem njegove odločitve, hkrati pa izražam svojo bratsko bližino in podporo v molitvi gospodoma nadškofoma Stresu in Turnšku. V tej zadevi sem storil vse, kar je bilo v moji moči, da bi se našla najbolj primerna rešitev, vendar v zavesti, da je končna odločitev v rokah svetega očeta. Odhod dveh zglednih pastirjev ne bi smel načeti zaupanja slovenskih vernikov v Cerkve, katere vogelni kamen je Kristus. Kljub našim omejenostim in napakam On ostane zvest svojih Cerkvi in je nezrušljiv temelj naše vere in upanja.

Msgr. dr. Anton Stres: Finančni zlom družb, povezanih z mariborsko nadškofijo, meče že več kot dve leti svojo senco na velik del življenja katoliške Cerkve v Sloveniji in otežuje njeno poslanstvo v slovenski družbi. Glede na to, da sem v mariborski škofiji in pozneje nadškofiji imel nekaj časa pomembno mesto in vlogo, je padel del odgovornosti za to nesrečo tudi name. Iz tega dejstva so izhajali tudi odgovorni pri Svetem sedežu v Rimu, ki so mi v osebnem pogovoru 29. aprila letos sporočili povabilo papeža Frančiška, naj se odpovem službi ljubljanskega nadškofa metropolita. Dogovorili smo se, da bom to storil, ko bodo opravljene pastoralne dejavnosti, ki so bile v teku. Tako je od danes sedež ljubljanskega nadškofa metropolita izprazenjen. V tem trenutku se želim najprej iskreno zahvaliti

vsem svojim sodelavcem na nadškofiji ter vsem duhovnikom in drugim pastoralnim delavcem za pomoč in velikodušno sodelovanje. Enako se zahvaljujem vsem vernikom za njihovo podporo in molitve ter vso prijaznost, ki sem je bil obilno deležen.

Na koncu vsem, ki so tako ali drugače prizadeti zaradi finančnega zloma mariborske nadškofije, izrekam iskreno obžalovanje in se ponovno opravičujem za svoj del odgovornosti pri tem. Nikoli nisem trdil, da nimam nikakršne odgovornosti, vendar skupaj z nadškofom Turnškom odločno zanikava, da bi bila midva glavna krivca za razmere, ki so pripeljale do tega finančnega zloma. Odločitev, ki smo jih sprejemali na gospodarskem svetu mariborske škofije, tega niso povzročile. Škofija ni potopila Zvonov, ampak sta Zvonova potopila škofijo. Pri upravljanju Zvonov nisem sodeloval, in to tudi ni bila moja pristojnost. Kljub temu me od vsega začetka kriza mariborske nadškofije močno teži. Zaradi tega bremena sem tudi sam čutil, da svoje službe ne morem izvrševati tako, kot je potrebno v teh zelo težkih časih za našo Cerkve in za celotno slovensko družbo. V pokorščini papežu sem zato sprejel njegovo povabilo in se odpovedal vodenju ljubljanske nadškofije. Želim in Boga prosim, da bi moj korak prispeval k temu, da bi Cerkve na Slovenskem spet začela uživati ugled, ki si ga zasluži.

Msgr. dr. Marjan Turnšek: Kot sem ob imenovanju za mariborskega nadškofa metropolita v duhu pokorščine papežu sprejel to cerkveno službo, tako sem v istem duhu sprejel tudi povabilo papeža Frančiška, da se ji odpovem. V osebnem pogovoru mi ga je posredoval prefekt Kongregacije za škofo eminenca Marc kard. Ouellet 30. aprila 2013. To sem storil v iskrenem prepričanju, da lahko ta gesta pripomore k prečiščenju razmer v Cerkvi na Slovenskem in zagotovi njenim predstavnikom večjo oznanjevalno in pričevanjsko moč v procesu nove

Komentar

Kristjan in vera ob pretresu v Cerkvi na Slovenskem

Spletkarjenje v slovenskem tisku o dveh slovenskih cerkvenih dostojanstvenikih je sprožilo val odzivov: eni so primitivni in žaljivi, drugi se sprašujejo, komu to koristi, tretji pa so si privoščili nemalo humorja ob vsem tem. Je že tako, da je Cerkve, še zlasti njeni voditelji, bila in bo nekakšen poper, ki ga radi potresemo na informativni golaž, da nam vsaj včasih malo popeče jezik.

Pustimo ob strani način informiranja, pa naj gre za tisk, radio ali televizijo, da o strokovnosti, spoštovanju zasebnosti in dostojanstva, kar je le in ostaja neko merilo kulture, če hočete celo kulture nekega naroda, ne bi govoril. Na vse to me je spomnil zapis, ki je govoril, da je to del utopije nekega konca.

Kakšnega? Tega ne vem. V filozofiji je bilo nič koliko utopizmov. V novejšem času smo se srečali s konzervativizmom in njegovo utopijo. Dejstvo pa je, da so se v zgodovini tudi v Cerkvi pojavljali razni odtiski takšne in drugačne utopistične miselnosti, ki je lahko pri verovanju v določenem okolju pustila tudi svoj pečat.

Utopizem v veri v nekem okolju se najlepše vidi v pričevanju vernih. Če je te odnesel javnomnenjski piš ali pa so se od Božjega sporočila oddaljili, to še ni znak za alarm glede vere v tem okolju, ampak bolj pokazatelj, da so se posamezniki ali skupina bolj zapirali vase in želeli z vero trgovati. Hoteli so jo zase in iz nje zase iztisniti čim več osebnih koristi. Če smo iskreni, tega na nekdanjem zahodu ni bilo malo in se je seveda preneslo tudi na rodove, ki so zaživel v združeni Evropi. Ob tem ugotavljamo, da ti utopistični verniki niso imeli prave podlage za osebno pričevanje, tega pa tudi niso mogli imeti, ker je stal v ospredju osebni – uveljavljeni –

in ne Božji vidik.

Pričevanje je nekakšna novost v našem krščanskem verovanju. S tem ne zanikam, da Cerkve tega tudi do sedaj ni poznala. Delal bi ji veliko krivico, še zlasti pa pravim pričevalcem za vero. Pričevanje, o katerem govorimo danes, je novost glede na krščanstvo, kakršno smo živeli do sedaj, zato tudi cerkveni dokumenti zadnjih let to natančno opredeljujejo. Živeli smo tradicionalno krščanstvo, ko se je vera prenašala iz roda v rod. Posamezniku se ni bilo treba prepričati o pravilnosti vere. To je spoznaval iz rodov pred njim. Vera je bila podobna zapečatenemu paketu, ker so bili vsi prepričani (z javnim mnenjem vred), da je tako prav. Prav tako se ni veliko govorilo o slabostih in napakah v Cerkvi, še zlasti ne med vernimi. Nasprotno, to so radi celo napačno opravičevali, češ da je že taka Božja volja, kar pa seveda ni res. Sodobna verska kriza pa zahteva, da ta zapečateni paket vere odpremo in iz njega živimo. Življenje iz tega odprtega paketa vere se razlikuje od dosedanjega, ki je slonel predvsem na avtoriteti sami, ko so nam s paketom predali tudi vero in smo jo tako podedovali. Današnji kristjan mora imeti osebno izkustvo vere. Iz njega raste versko prepričanje, ki pripelje do osebne prepričanosti. Pavel VI. je o tem rekel: "Ljudje danes iščejo priče, ki prijateljujejo z Bogom, kakor da vidijo Nevidnega". To pomeni, da smo vključeni v občestvo, ki ga sestavlja potujoča Cerkve. V našem okolju so to predvsem župnije. Vse obrobne strukture, ki se dičijo s katoliškim nadihom, so zaprti paketi, ki se bodo prej ali slej s "pošto" izgubili, ker so podobni Costi Concordii, če ne odprejo in zaživijo z jedrom – župnijo, v kateri so.

Ambrož Kodolja

Izjave

evangelizacije sredi težavnih slovenskih družbenih razmer.

Leta 1999 sem postal član zbora svetovalcev v mariborski škofiji; leta 2010 sem pričel v mariborski nadškofiji opravljati službo nadškofa pomočnika in leto kasneje sprejel polno odgovornost zanj kot ordinarij. Vse to me neločljivo in soodgovorno povezuje z gospodarskim zlomom Nadškofije Maribor in reševanjem te težavne situacije. Po svojih najboljših močeh sem se trudil, da bi z domačimi in tujimi sodelavci kar najbolj omilili posledice; a, žal, iz različnih razlogov nismo bili uspešni. In prav v zavesti svoje soodgovornosti za nastalo situacijo in neusposobljenosti za učinkovito vodenje nadškofije v tej situaciji, verjamem, da bo moj odstop nasledniku omogočil neobremenjeno delovanje zaradi preteklih dogodkov in mu zagotovil večjo moralno avtoriteto znotraj in zunaj katoliške Cerkve.

Vsem, ki so zaradi finančnega zloma mariborske nadškofije oškodovani ali prizadeti, morda pohujšani, duhovnikom in laikom, se osebno še enkrat opravičujem za svoj del odgovornosti. Ko sklepam škofovsko služenje v mariborski nadškofiji in je sedež mariborske nadškofije in metropolije izprazenjen in prav tako vse službe, ki sem jih opravljal v SŠK, se prirčno zahvaljujem za prizadevno sodelovanje vsem škofom, sodelavcem na ordinariatu in v drugih nadškofijskih ustanovah, zlasti pa duhovnikom in pastoralnim delavcem, bogoslovcem ter redovnikom in redovnicam. Z vsemi je bilo prijetno sodelovati. Vernikom mariborske nadškofije sem iskreno hvaležen za vedno zelo tople in domače sprejeme po župnijah, za izraženo vestransko podporo in pomoč, najbolj pa za vse molitve in žrtve.

Boga še enkrat prosim, da bi današnje dejanje pomagalo katoliški Cerkvi na Slovenskem z večjo verodostojnostjo oznanjati evangelij in zato lažje približati Kristusa najbolj oddaljenim in ubogim.

“Ostal sem zvest svoji nekdanji obljudi, da se bom v pisanju zavzemal za ponižane in razžaljene”

INTERVJU Boris Pahor

Za tržaškega pisatelja, prof. Borisa Pahorja bo letošnji avgust vse prejel kot počitniški. Visok življenjski jubilej, ki ga malokdo doseže, je namreč neizbrisno povezan z zgodovino 20. stoletja, ki jo je prof. Pahor kot pisatelj, a tudi kronist, zapisoval iz dneva v dan. Trikratnik NE je samo najosnovnejša sinteza kratkega 20. stoletja, ki pa ima številne nianse in "opombe pod črto". V

glavne neurejenem Solanju. Ali je od avstro-ogrskega duha v Trstu danes še kaj ostalo? Duha avstrijskega Trsta nisem doživel neposredno, nekaj po pripovedovanju, nekaj iz listin, ki so bile v treh jezikih: nemščini, italijansčini in slovenščini. Nekaj nam je ostalo iz smisla za red v življenju mesta, ki ga je to podedovalo. Kako ste kot otrok v sebi začeli

Kako so ljudje dojemali princip odpora v času, ko fašizem še ni bil mednarodno prepoznani kot absolutno zlo?

Posebno mladi so se takoj uprli, medtem ko so zrelejši ljudje skušali doseči nekaj pravic za nastopi v parlamentu, dokler ni šel na oblast Mussolini. Tudi prerekli so se z njim, ko so se šel lahko, a brez uspeha. Naši poslanci so mu že takrat rekli razločno in jasno, da če bo tako nadaljeval z uničevanjem naše kulture, bo vsaka družina postala šola, kar se je res tudi zgodilo z razširjanjem abecednikov v darilih za Miklavžovo ali za Božič. Kot sem rekel, se je mladina uprla, sledila je Kosovelu, ki je v svojih pesmih že govoril o uporu, tako v narodnem kot v socialnem pogledu. Najmlajša izmed starih žrtev v Bazovici leta 1930, Ferdo Bidovec, je bil dvaindvajsetleten, ko je umrl, kot Kosovel.

Kako se spominjate dogodkov, ki so postali del slovenske nacionalne zavesti? Kako se spominjate procesa, obsodbe in usmrtnice bazoviških junakov? Kakšni so vaši spomini na delovanje TIGR-a?

Bilo je pretresljivo, v pristanu so bile vojne ladje, fašistov je bilo več kot ponavadi, vse mesto je bilo nekako na nogah, mi pa vsi potiti in v svojem uporu nemočni. Nekateri so celo upali na pomoč z onkraj meje, a to so bile samo sanje; z izjemo naših beguncev je onkraj meje vladala legalnost, to se pravi brezbržnost, medtem ko je bil TIGR zelo aktiven in kapilaren. Jaz se ga bolj skromno spominjam, ker sem bil v semenišču. Šele ko sem po dveh letih teologije v Gorici zapustil tisto smer, sem se pridružil mladim in tako v praksi bil de facto kulturni tigrovec, ker sem izdal revijo Malajdentih zavedel, da moram spreje-

dnji veljaven potni list). Potem sem izdal revijo z naslovom, povzetim iz pesniške zbirke Edvarda Kocbeka Zemlja: "Dvignjeni iz nedelje strmino v zemeljski krog".

Kakšni so vaši spomini na 2. tržaški proces? Med drugim Tržaškim procesom sem se znašel ob Gardškem jezeru kot tolmač v taborišču jugoslovanskih častnikov, bilo jih je 150 s prav takšnim številom vojakov. Šram me je bilo, ker sem se zavedal, da bi moral biti s sojenimi, a me je najbrž spopad v Libiji rešil, drugače bi gotovo prišel z drugimi v zapor. Ko so nacisti našli v Beogradu na vojnem ministrstvu povezavo s TIGR-om in so predali dokumente fašistom, so pri nas bili aretirani vsi kolikor toliko policiji znani slovenski ljudje.

Kako sta oba procesa vplivala na delovanje TIGR-a? Prvi proces je dokazal, da se napadali upor ne izplača, štirje ustrleži zaradi enega mrtvega v uredništvu fašističnega časnika "Il popolo di Trieste". Zato delovanje v strogi tajnosti. Po drugem procesu sta v resnici bila italijanska vojska in fašizem v Ljubljani in v tako imenovani "La provincia di Lubiana". TIGR je šel v OF, čeprav je Partija sprejemala samo posameznike, ni sprejela organizacije kot take. Kdor je vztrajal pri zaščiti, je, kot po navadi, slabo končal. Partija je namreč iznašla upor proti fašizmu, o TIGR-u je bilo v začetku mnenje, da gre za teroristično organizacijo. Tako je ta ali oni trdili tudi po vojni. Tako je zmotno trdil tudi prijatelj Giacomo Scotti, drugače resen in dokumentiran človek, ki pa se glede TIGR-a ni dal prepričati, da so ga komunisti v Beogradu ali kje drugje napočno informirali.

Kakšne so pripodobbe, po katerih bi morali ljudje še danes ohranjati fašizem v spominu? Vi ste ponudili veliko učinkovitih. Naj omenim samo nekatere: "Grmada v pristanu", "Rože za gobavca", "Metulj na obešalniku".

Naj bo jasno, da gre meni predvsem za to, da evropski človek spozna, kakšen genocid slovenske kulture je pretrpela Primorska. To je eno. Drugo je, da se Italija s posebnim zakonom spominja toj in istrskih beguncev. Vsa Italija s predsednikom na čelu. Tega pa, kar se je dogajalo pred pomladjo leta 1945 in kasneje, ne postavljajo v zgodovinsko dogajanje od leta 1919-1920 do leta 1943 na Primorskem in v zasedenem delu Slovenije. To za močjuje, ne prikazuje fašističnega početja. Kvečjemu, če to očitaš, gospod predsednik reče: "Mi se spominjamo, kaj je počel fašizem proti Slovincem". V knjigah za zgodovino srednjih šol pa pomankljivo ali pa nič ne pričajo o kriminalnih, ki so streljali talce in uničevali ljudi z lakoto v taboriščih Rab, Gonars, Treviso, Chiesanuova, Visco, Renicci in drugih.

Fašistična taborišča v naših krajih so eden od temeljnih dokazov o okrutnosti fašističnega režima. Med drugim ste v zadnjih letih postali glasnik poskusa reševanja taborišča v Viscu, katerega vodilni človek je prof. Ferruccio Tassin. Kako ocenjujete razmere in zaplete, s katerimi se srečuje prof. Tassin?

Profesor Tassin je voditelj nekakšne odpora, ki ga županstvo Visca zavrača. Hotelo je prodati stavbo nekdanjega taborišča, a je

njemu uspelo, da je dosegel blokado osrednjega dela za re-morali o taboriščih, začel si z Rabom, kjer so umirale vasi z otroki in starci. Zdaj bo treba poskusiti z Deboro Serracchiani, novo guvernerko dežele Furlanije Juljske krajine, ki je videti dvoletna, svetnik Igor Gabrovca pa nam pri tem pomaga.

Grenka izkušnja drugega NE nemškemu totalitarizmu je bila izkušnja taborišča. Kako lahko človek, po taki izkušnji, kjer dnevno vez smrti v oči, lahko ponovno zavrti?

Mora spet najti vero v človeka, kljub vsemu kar je zmožen početi proti sočloveku. Za nas preživele to ni bilo lahko, ker nas je t. i. svoboda sprejela s Hirošimo in Nagasakijem, kar je bil dokaz sposobnosti človeških možganov, ne pa njegovega etičnega čuta.

Zelo močna pripoved o taboriščniku in njegovih težavah s ponovno vključitvijo v vsakdanjik po letu 1945 je vaš roman "Spopad s pomladjo", ki ste ga najprej pomenovali "Onkrak pekla so ljudje". Kako, kdaj in zakaj ste se odločili, da boste spremenili ta naslov?

Naslov sem spremenil, ko sem se zavedel, da ni nobenega razloka med zlom v taborišču in tistim zunaj: gre samo za število žrtvei, ko pa sem

so po navadi s Sestero ničlami. Omenjena Hirošima in Nagasaki sta povzročila ogromne žrtve brez uporabe barak, gladi, driske in drugih boleznih, ki so spreminjale zapornike v okostnjake. Mene je rešilo prebranje o vlozi ljubezni, medtem ko so številni povrnjenici naredili samomor.

Človek, ki vstopi v taborišče, je drug človek od tistega, ki iz njega izstopi. To je bilo tudi eno od vaših močnejših sporočil o preživelih taboriščnikih. Kako drugačen je bil Boris Pahor, ki je preživel v taborišču, od tistega, ki je vanj vstopil?

Skrajna izkustva o človeškem bitju naredijo človeka dosti bolj realističnega, stvarnega, tudi nekako bolj trezno humanističnega s pridihom trdote, kot da je razumel najnujno usode in njene nepreklicanosti.

Taborišče je bilo, skupaj s trpljenjem pod fašističnim režimom, najbrž najmočnejša motivacija, ki vas je prepričala o tem, da morate postati pričevalec tragičnih stvari človeštva, ki ste jih sami doživljali. Drži? Popolnoma drži. Nekropola je za vas poglavje

zase. Kako težko je bilo za vas pristopiti k pisanju te tematike? Je bilo to za vas dolžnost do prihodnjih generacij ali potreba po izpovedi močne travme, ki ste jo doživeli?

Oba razloga sta bila pričujoča, drugi še posebno, a tega sem se šele kasneje zavedel.

Koliko poguma mora nekdanji taboriščnik zbrati, da se vrne na kraj trpljenja, in kaj je tisto, kar ga tja nazaj žene?

Ne gre za pogum, ampak za dvom ali boš na višini ali globini doživete. Obisk taborišča je nekakšna nujnost za primerjanje nekdanje dominacije smrti in obupnega vztrajanja družbe pri tradicionalnem spopadanju bogatih in revnih, dominacije in dominiranih. To je zavest, da so vse vojne žrtve bile uničene zaman. Nobelovec Imre Kertesz, s katerim sem se sestel v gledališču Odeon v Parizu, piše v svoji knjigi, da čuti domotožje po taborišču.

Literarni kritik Jean-Luc Douvin je o vas dejal, da "Pahor vendar verjame, da lahko poželjen in ljubezen prinese odrešenje". Kako je vam pomagalo doživljanje čune in čustvene plati ljubezni v letih, ko ste se vrnil iz kraja "onkrak pekla"?

Sprva sem bil precej hladen do mika ženske bližine. Ko pa sem

dali knjižico Edvard Kocbek, pričevalec našega časa. Kaj vam je pomenila ta izkušnja?

Tukaj je potrebno dodati pojasnilo, da, ko me je "Primorski dnevnik" prosil za recenzijo, "Strah in pogum" ni bil še obsojen, saj če bi bil, se na "Primorskem" ne bi obrnili name. Vse se je začelo po obsodbi, tako da po kratki repliki, v kateri sem poudaril, da imam pravico ocenjevati dogajanje v osvobodilnem boju, "Primorski dnevnik" ni hotel več objaviti zagovora moje ocene, ampak je objavil vse, kar je v Sloveniji izhajalo proti novelam in tudi proti meni! Nekaj let po tem nisem več sodeloval s "Primorskim dnevnikom".

Tretji NE je bil za vas posebej boleč, ker ga je med drugim povzročil odnos vaše domovine do vprašanja narodnosti, ki je za vas bistvenega pomena. Kot ste sami dejali: ideologija internacionalizma je bila vedno v ospredju pred vprašanjem narodnosti. Ste si kdaj odgovorili na vprašanje, zakaj je bilo tako?

Takrat sem spoznal, da moram, kot sem že prej slutil, najti svojo svobodno pot. Leta 1951 smo namreč dvakrat izdali revijo "Siro" skupaj z Alojzom Rebulom in Pavletom Merkušem, kjer je izšel tudi moj članek z naslovom "Ne narodne koristi, ampak koristi ideologije". Prav tako je izšel moj predlog o Slovenskem narodnem svetu, zaradi katerega je izgubila službo moja žena Radoslava Premrl, ki je bila gospodinjica pomočnica pri ugledni družini (kakor moja mati). In ker je od mene izvedel, da imam že dolgo let italijanski prevod "Nekropole", ki je nobena italijanska založba ne mara, je rekel: "Šla bova v Trst preko Francije". In to se je zgodilo 1990. leta, ko je pod Bavčarjevim vplivom urednik zažele "Editions de la table ronde" Pierre-Guillaume de Roux dal brati italijanski tipkopišču človeku, ki je bil doma v italijanskem jeziku in kulturi. Tipkopiš pa je iz Vilenice v Pariz prenesel pisatelj in prevajalec Pierre Emmanuel Dauzat.

Predstavljam ja, da vas je bolj znatilo dejstvo, da vaših novel in romanov niso primerno priznali v Sloveniji kot v Italiji. Ali se motim?

Da, mottite se. V Sloveniji je o Nekropoli napisal dolgo recenzijo Joža Mahnič, ki me je, kot Lino Legiša, zvesto spremljal. Mahnič ni nič kaj posebno poudaril književni pomen knjige, rekel je celo, da se žal poznajo šivi. To je pomenilo, tako sem si razložil, da ne bi smel združevati dogajanja v nekem taborišču z dogajanjem drugega. Poleg tega je tudi dejstvo, da je v italijansčino knjigo prevedel Ezio Martin kot sodela-

nci so objavljali brez honorarja, finančno so nas podpirali razni somišljeniki ali simpatizerji. Med njimi je bila tudi Ema Tomažič, mati narodnega heroja Pina, ki me je imela rada in je kot dobro stojiča gospa zmeraj radodarno prispevala. A tudi sodelujoči sami so večkrat priskočili na pomoč. Gospod Josip Merku" je na primer stroške za vse klisaje, ki jih je objavil v zgodbi o tržaškem Okoliščanskem bataljonu, plačal sam. Naj pri tem omenim, da je klisaje izdelovala Slovenska tiskovna agencija (STA), ki je bila in je v rokah slovenske levice. In še to naj dodam, da je potem Merkujeva dokumentacija o slovenskem dogajanju pri nas v devetnajstem stoletju izšla v zanimivi knjigi kot ponatis iz "Zaliva".

Med pomembnejšimi prijatelji, ki so vam pomagali pri proučevanju v mednarodni literarni svet, je akademik Evgen Bavčar. Oba sta umetnika, oba sta, če se izrazim z njegovimi besedami, žrtvi vojne. Kako sta se ujela in kako je potekalo vaše sodelovanje?

Spoznala sva se na razstavi o Trstu "Trouver Trieste" v Parizu. Bavčarja je poleg slovenske zgodovine vezala na Trst njegova mati, ki je bila gospodinjica pomočnica pri ugledni družini (kakor moja mati). In ker je od mene izvedel, da imam že dolgo let italijanski prevod "Nekropole", ki je nobena italijanska založba ne mara, je rekel: "Šla bova v Trst preko Francije". In to se je zgodilo 1990. leta, ko je pod Bavčarjevim vplivom urednik zažele "Editions de la table ronde" Pierre-Guillaume de Roux dal brati italijanski tipkopišču človeku, ki je bil doma v italijanskem jeziku in kulturi. Tipkopiš pa je iz Vilenice v Pariz prenesel pisatelj in prevajalec Pierre Emmanuel Dauzat.

Spoznala sva se na razstavi o Trstu "Trouver Trieste" v Parizu. Bavčarja je poleg slovenske zgodovine vezala na Trst njegova mati, ki je bila gospodinjica pomočnica pri ugledni družini (kakor moja mati). In ker je od mene izvedel, da imam že dolgo let italijanski prevod "Nekropole", ki je nobena italijanska založba ne mara, je rekel: "Šla bova v Trst preko Francije". In to se je zgodilo 1990. leta, ko je pod Bavčarjevim vplivom urednik zažele "Editions de la table ronde" Pierre-Guillaume de Roux dal brati italijanski tipkopišču človeku, ki je bil doma v italijanskem jeziku in kulturi. Tipkopiš pa je iz Vilenice v Pariz prenesel pisatelj in prevajalec Pierre Emmanuel Dauzat.

vec "Zaliva" in po svoji presoji. Ljubljana pri tem ni imela nobene zasluge, to se pravi, da sem pošiljal italijanski tipkopišču založbam, ker je Ezio Martin sodeloval, da je moj tekst vreden prevoda.

Je bil nenaden uspeh na italijanskih knjižnih policah, ki ste ga "masovno" doživeli po letu 2008, za vas presenečenje?

Da, neverjeten uspeh, kakršnega knjiga ni doživela

poprej

ne v Franciji ne v Nemčiji ne v New Yorku. V italijansčini je knjigo prej izdal Consorzio culturale del Montafalcone (Tržiški kulturni konzorcij), ki je v imenu Srečka Kosovele organiziral na-tečaj o najboljšem prevodu iz slovensčine v italijansčino. Prvo nagajanje, ki je trajalo od požitja Narodnega doma leta 1920 do kapitulacije Italije, 8. septembra 1943.

So tudi Slovinci, po vašem mnenju, danes dojeji sporočilnost vašega opusa?

Niso, sploh ga ne jemljejo v poštev, čeprav imajo fašisti na vesti kulturni rododom na Primorskem, 500 zapornikov, 9 ustrleznih, 80 tisoč beguncev, 50 tisoč poitaljančenih priimkov, streljanje talcev v okupirani Sloveniji, žrtve na Rabu in v drugih fašističnih taboriščih. Večkrat sem o tem pisal v italijansčini in slovenščini, a zaman. Pisal sem tudi Tinetu Hribarju in (kot je objavljen tudi v knjigi o Radi, 6. 8. 2011) in za prošil, naj kot filozof, zagovornik laičnega sveta, spregovori o pozabljenih mrtvih. A odziva ni bilo.

O vas večkrat govorimo kot o pisatelju - pričevalcu. Kako pomemben je za pisatelje v literaturni pomen pričevanja?

Sam se angažiranega pisatelja. Ostal sem zvest svoji nekdanji obljudi, da, če bom pisal, se bom zavzemal za ponižane in razžaljene (Dostojevski). To je zelo pomembno, čeprav je slovenska avantgarda zavracala pričevanje in sploh vsak namen (Prijevec, Kermauner, Grafenauer) in zato mojih knjig sploh ni jemala v poštev.

A je pričevanje tisto, kar vas še danes žene k pisanju?

Deloma, a ne samo. Saj če tudi izrečno pričevanje ni nagib, to nekeje postane, če obravnavam življenjsko resne dogodke ali doživlja.

Kako sami ocenjujete umetniško vrednost posameznega literarnega dela in kaj mora roman/novela vsebovati, da pritegne vašo pozornost? Pravkar izrečena resnica. Če bi mi zato kdo ponudil, naj vzamem na primer na počitnice Joyceja ali Camusa, bi izbral seveda Camusa.

Tako kot vse svoje življenje se tudi danes ne izogibate komentarjem na aktualna družbenopolitična vprašanja. Kako ocenjujete trenutke krize, v katerem je Slovenija? Mislim, da je kriza Slovenije v narodno-etnični zablodi. Kardelj je Slovenijo odvalil misliti narod-

ne v Franciji ne v Nemčiji ne v New Yorku. V italijansčini je knjigo prej izdal Consorzio culturale del Montafalcone (Tržiški kulturni konzorcij), ki je v imenu Srečka Kosovele organiziral na-tečaj o najboljšem prevodu iz slovensčine v italijansčino. Prvo nagajanje, ki je trajalo od požitja Narodnega doma leta 1920 do kapitulacije Italije, 8. septembra 1943.

So tudi Slovinci, po vašem mnenju, danes dojeji sporočilnost vašega opusa?

Niso, sploh ga ne jemljejo v poštev, čeprav imajo fašisti na vesti kulturni rododom na Primorskem, 500 zapornikov, 9 ustrleznih, 80 tisoč beguncev, 50 tisoč poitaljančenih priimkov, streljanje talcev v okupirani Sloveniji, žrtve na Rabu in v drugih fašističnih taboriščih. Večkrat sem o tem pisal v italijansčini in slovenščini, a zaman. Pisal sem tudi Tinetu Hribarju in (kot je objavljen tudi v knjigi o Radi, 6. 8. 2011) in za prošil, naj kot filozof, zagovornik laičnega sveta, spregovori o pozabljenih mrtvih. A odziva ni bilo.

O vas večkrat govorimo kot o pisatelju - pričevalcu. Kako pomemben je za pisatelje v literaturni pomen pričevanja?

Sam se angažiranega pisatelja. Ostal sem zvest svoji nekdanji obljudi, da, če bom pisal, se bom zavzemal za ponižane in razžaljene (Dostojevski). To je zelo pomembno, čeprav je slovenska avantgarda zavracala pričevanje in sploh vsak namen (Prijevec, Kermauner, Grafenauer) in zato mojih knjig sploh ni jemala v poštev.

A je pričevanje tisto, kar vas še danes žene k pisanju?

Deloma, a ne samo. Saj če tudi izrečno pričevanje ni nagib, to nekeje postane, če obravnavam življenjsko resne dogodke ali doživlja.

Kako sami ocenjujete umetniško vrednost posameznega literarnega dela in kaj mora roman/novela vsebovati, da pritegne vašo pozornost? Pravkar izrečena resnica. Če bi mi zato kdo ponudil, naj vzamem na primer na počitnice Joyceja ali Camusa, bi izbral seveda Camusa.

Tako kot vse svoje življenje se tudi danes ne izogibate komentarjem na aktualna družbenopolitična vprašanja. Kako ocenjujete trenutke krize, v katerem je Slovenija? Mislim, da je kriza Slovenije v narodno-etnični zablodi. Kardelj je Slovenijo odvalil misliti narod-

no, etiko pa je pokopalo slabo pojmovano odkritje nepoznane svobode. Rešitev izpod diktature je slovenski človek pojmoval, in deloma še pojmuje, bolj radikalno egoistično kot normalen državljan kapitalistične družbe.

Odmeven je bil vaš izstop iz slovenskega Pen kluba. Zelo značilno je, da je nagrada, ki nosi ime po velikem italijanskem katoliškem klasičnu Alessandru Manzoniu, koju nagradila kot zgodovinski roman. Nagrada je bila v nakupu izvodov knjige v vrednosti 5 tisoč evrov kot darilo za studente.

Kako ste se rodili zamislili za ti dve knjigi?

Knjigo "Tre volte no" (Trikrat ne) je predlagala založba Rizzoli, ki je za avtorico izbrala zgodovinarico Milo Orlic. Pobuda za delo "Figlio di nessuno" pa je prišla od same Cristine Battocletti, ki si je najprej zagotovila moj pristanelek in potem dobila soglasje založbe Rizzoli. Nisem imel nobenega razlo-ga, da bi nasprotoval nenavadnemu pisanju v prvi osebi, potem ko sem pregledal tekst, saj sem tako slovenski svet zelo približal italijanskemu kulturnemu, ki ima zdaj moja dela v sijajnem prevodu: Družina v pristanu, Vilo bo jezero, Zibelko sveta, Spopad s pomladjo, Nekropola, Parnik trobi nji, Trg Oberdan, V labirintu. Monografijo o Srečku Kosovelu sem sam napisal v italijansčini, profesor in prijatelj Elvio Guagnini pa je izbral nekaj mojih člankov in črtic, napisanih v italijansčini, ki bodo izšle se letos. Tako tudi prevod "Mesta v zalivu", ki je delo kolegeice profesorice Marije Kacin, prevajalke Vile ob jezeru v italijansčino.

Zakaj ste čutili potrebo po teh izpovedih, ki so mestoma zelo osebne in intimne, in kaj vam te izpovedi pomenijo? Tudi na to sem že odgovoril. Lahko samo dodam, da so bralci in bralke, kolikor sem podučen, pravilno sodili o mojem name-nu.

Kaj si želite in kaj se pričakuje te danes, na predvečer vašega stotega rojstnega dneva?

Želim, če bo mogoče, svojevo pisalnemu stroju zaupati še kakšno stvar o slovenskem ponosu, o naši prihodnosti, kak zapis o hčerki Majji, sinu Adrijanu, vknuknji Kristini in vnuku Tadeju, o obeh materah obenem, Radi in Mirjam, ker zaslužita kot vstopiteljici še posebno zahvalo v pisni obliki.

Andrej Čermic

Zgodovinar Jože Dežman na "srečanju pod lipami" v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici

"A smo narod, ki je sposoben pokopati svoje mrtve?"

Vprašanje iz naslova je 1. avgusta na "srečanju pod lipami" na dvorišču Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici zelo resno postavil Jože Dežman. Znani zgodovinar, raziskovalec in publicist, izvedenec za povojne poboje in prikrita grobišča, predsednik vladne komisije, ki odkriva in preiskuje grobišča, je namreč prepričan o tem, da se morajo v Sloveniji o marsičem jasno pogovoriti in zmeniti, če želijo preživeti. Občinstvu, ki se je odzvalo na vabilo Krožka Anton Gregorčič in Kulturnega centra, je seveda spregovoril o naši boleči polpretekli zgodovini, še predvsem pa o današnjem stanju duha v matični domovini.

"Zakaj je vredno biti Slovenci" in "ali se počutite kot zmagovalci", je Dežman - po pozdravu predsednice Centra Bratuž Franke Žgavec in uvodnih besedah Erike Jazbar - izrazil vprašal okrog 90 navzočih. Zlasti po vprašanju, ali je hujša kolaboracija z okupatorjem ali s Stalinom, je sklenil, da z lahkoto naletimo na težave, "ki pa jih bomo morali preseči, če se bomo hoteli o nekaterih ključnih stvareh pogovarjati". Vsak narod skuša "seštetati svojo izkušnjo v spominu, spomeniku in muzeju". Odprto je vprašanje, česa se hočemo spominjati in kaj hočemo pozabiti. Kot izhodišče je izbral misel iz knjige Jere Vodusek *Prevezem oblasti*, ko govori o vzorcu revolucije, ki je revolucionarni teror. "To je pojem, ki ga moramo sprejeti". Ne gre samo za obrabeč in opozicijo, temveč za množične fizične likvidacije in, kar je ključno, "za zatiranje nacionalnega osvobodilnega boja, h kateremu smo Slovenci postopoma korakali že celo stoletje". Zdaj "se nam v Sloveniji dogaja revizija revidirane revizije", je dejal Dežman, ki je nato s pomočjo diaprojektora pokazal nekatere spomenike. "Ena od značilnosti slovenskega spomeniškega prostora je, da nima spomenika zmage... Pozabljeni kult revolucije je tisto, česar se moramo še kako spomniti, saj vsako civilizacijo ocenjujemo po tem, ali ima sveto pismo, svete kraje, kaj pusti v znanosti in umetnosti".

Partija je mobilizirala celo Slovenijo in jo gnala v boj proti dolenjskemu domobranstvu, je nadaljeval zgodovinar. Slovenija je imela 97 tisoč mrtvih, okupa-

tor v bojih s slovenskimi partizani manj kot tri tisoč, 900 Italijanov, do kapitulacije Italije pa dva oz. tri tisoč Nemcev, "to je vse". Še vedno obstaja "strahotno neravnotežje, ki ga je treba popraviti"; na to je med drugim pokazala tudi "mala ploščica", ki so jo postavili v Ljubljani pred dobrima dvema mesecema ob 25-letnici afere JBTZ "v spomin

Foto DPD

na dogodek, ki je v bistvu podl titoizem". Dogodek je seveda sprožil "gromozanski rompopom", tablico so popisali in nato še ukradli... Peter Jambreč je že leta 1994 zapisal, da vrhunski dogodki slovenske nacije so proces proti četverici z delom Odbora, prve svobodne volitve, plebiscit, neodvisnost in zmaga v vojni ter ustava. "To so stvari, o katerih se moramo zmeniti, da so več vredne kot krvava revolucija... To je za dobršen del Slovencev spopad Butalcev s pametjo, v katerem zmagajo Butalci. Toda ta spopad za zdravo pamet bo treba dobiti, če hočemo preživeti". Med najhujšimi uničevalnimi koncentracijskimi taborišči za Slovence je na prvem mestu Šentvid nad Ljubljano (za več kot pet tisoč oseb), nato Teharje pri Celju (za okrog 5000), potem sledijo nemška taborišča (pod 2500), daleč na koncu je Rab z okoli 1000. "Kjer je žrtev, je tudi storilec" in storilec za izvedbo določenih postopkov uporablja določene besede. Dežman je pokazal nekaj Kardeljevih citatov o tem, kako naj se izvaja likvidacije, kako naj se seje panika, preplah, "... tolci in sej preplah! Le tako se začetek državljanke vojne razvije v našo korist". "To ni nič ciničnega", je komentiral Dežman, "gre za obrt, to je postopek, kjer s terorjem osvojiš

oblast". Po koncu vojne so bili skoraj vsi pobiti brez sojenja, "tu ni več sodstva, to je teror". Zmeniti se moramo, ali človek zasluži grob ali ne. "To je temeljno vprašanje, smrtno resno vprašanje, ki se veže s sto tisoč pobitimi na slovenskih tleh, z več kot 300 tisoč pobitimi v Jugoslaviji, z našimi padlimi v italijanski, nemški in madžarski

raženih ni bilo dovoljeno povedati resnico. Sedaj pa "je potrebno vzpostaviti vzdušje, kjer bo žrtev imela pravico, da pove. Ko pove, je ozdravljena. Če pove, jo mora nekdo poslušati, se pravi, da se mora v družbi razviti neko sočutje". Tudi to so stvari, o katerih "moramo govoriti za dušni blagor in zdravo pamet". Toda "dokler ne bodo ljudje pokopani, ne bo nič", saj "ne moremo imeti 600 grobišč, od katerih 400 sploh ni označenih". Zločinci še vedno lažejo, je nadaljeval Dežman, "zato je pač treba žrtve odkopati, da nam povedo, kaj se jim je zgodilo". In misel je seveda šla na srhljive prizore v rovu sv. Barbare. Pretresljiva je bila za Dežmana izkušnja, ko so v arhiv hodili ne le svojci žrtev, temveč tudi sorodniki iz vrst zmagovalcev, ki so spraševali: "Kaj je moj deda tam delal, kaj moj oče, česa mi niso povedali?"

V slovenski šoli po vojni je bilo "ključno za otroško usodo, čigav si bil". Desettisočim slovenskim otrokom je bilo usojeno, "da ne bodo končali šol, da bodo na kariernih klinih zasedali suženjske položaje". Do leta 1964 je več kot 60 tisoč Slovencev poskušalo ilegalno pobegniti iz Jugoslavije v smrtni nevarnosti. Več kot 30 tisoč so jih aretirali, "kar je pomenilo zapor, predvsem pa doživljenjski 'štemp'". Človek je radovedno bitje: če postavi vprašanje, dobi odgovor. "Mit, da nič nismo vedeli, je žaljiv... A ti bi pustil, da ti očeta neke ubijejo, pa ne bi vprašal, kje je?" Ta hip v Sloveniji lahko vsakdo vse izve, kar je potrebno, da si ustvari mnenje o teh stvareh. "Drugo je, če nočeš. Ali si neumen ali si 'zleht' ali pa lahko več". Marsikdo očitno še vztraja pri "osupljivi nevednosti", Dežman pa, kot je sam večkrat poudaril, ni pesimist, saj je "Slovenija že veliko naredila". Eden od ključnih pogojev za vrnitev v stanje miru pa je, da žrtve niso v strahu, da bi se stvari ponovile. "Danes v Sloveniji pa je nevarnost ponovitve. To ogroža mir". To je "prihodnostna dilema: hočemo živeti v družbi miru, sožitja in sočutja ali pa v družbi nasilja, delitev in podrejanja"? / DD

Ne pri zmagovalcih ne pri po-

vojski... A smo narod, ki je svoje mrtve sposoben pokopati? Sprave med ljudmi ne bo nadomestil domovinski spomenik. "Teh vprašanj ne zmoremo niti strokovno niti moralno, še najmanj pa, žal, politično urediti. Preteklo je že dvajset let od demokratičnih sprememb, pa imamo še vedno težave z razumevanjem nekaterih temeljev naše civilizacije - urediti grobišče ali ne. Še vedno obravnavamo vse žrtve v smislu: 'saj so že bili krivi, če so jih ubili'. Namesto da bi veljalo: kdorkoli je bil, karkoli je storil, pravico ima, da je pokopan kot človek". Šest fantov, ki so se na Dolenjskem nedavno pojavili v domobranskih uniformah, je sprožilo velik nemir. "Ihta nad domobranci je ponovitev genocida, te populacije je bilo pobite 90% in radi bi jo še enkrat izbrisali"... Toda resnici se ne da uiti. Obstajajo čudoviti ljudje, ki so marsikaj doživeli in pričajo o tem, da "človek vse preživi. To je temeljno upanje". Ko bi bil oče Petra Opeke ubit pri Starem Hrastniku, danes ne bi bilo misijonarja. Oče Marka Finka je pobegnil in sin se je rodil v Argentini. "Kakšna dragocenost je živa slovenska kultura, ki se vrne v Slovenijo!"

Cerkev sv. Ignacija v Gorici Od goriških vernikov se je prisrčno poslovil p. David

V nedeljo, 4. avgusta 2013, je slovensko mašo ob deveti uri v lepi baročni cerkvi sv. Ignacija v Gorici, na katero smo goriški Slovenci še posebno navezani, še zadnjič daroval p. David Šrumpf, do pred kratkim gvardijan v franciškanskem samostanu na Kostanjevici pri Novi Gorici. P. David, kot znano, namreč odhaja na novo pastoralno služenje v daljno Avstralijo. Dvanajst let je preživel v kostanjeviškem samostanu, in odkar je Bog poklical k sebi svojega služabnika, nepozabnega prof. Stanka Jerčija,

ki je bil kot kaplan dolgo let zadolžen za slovenske vernike v cerkvi sv. Ignacija, je zaradi pomanjkanja slovenskih duhovnikov na Goriškem, prav p. David večkrat prisrčno prišel na pomoč Slovenskemu pastoralnemu središču v Gorici, s tem da je velikokrat maševal v travniški cerkvi, včasih pa tudi v cerkvi sv. Mavra in Silvestra v Pevmi. Pred začetkom nedeljske mašne daritve se mu je v imenu slovenske duhovnije zahvalil za vse, kar je naredil za nas, župni upravitelj Marijan Markežič in mu v trajen

spomin na goriške Slovence poklonil dar in knjižico, ki je izšla pred leti o cerkvi sv. Ivana v Gorici, ter mu zaklical: "Mir in dobro čez ocean"! Pater David pa je dejal: "Zmeraj se bom spomnil na vas in na iskrene stike, ki so se stkali med nami. Lepo je bilo v tej travniški

cerkvi, pod katero je nekdanj spadala Kostanjevica. Ostanite zvesti tej sv. maši in radi zahajajte v to cerkev". Ob slovesu, ki je vedno težko, kot je sam priznal, se je zahvalil za vsa pomoč, ki je je bil deležen, in za vse dobro, ki ga je tu doživel. Priporočil je, naj molimo zanj, kakor bo tudi on za nas. V daljne kraje bo s seboj ponesel tudi spomin na vse tiste, ki so bili tesno povezani s tem božjim hramom. Tako ne bo nikdar pozabil na dragega organista prof. Andreja Bratuža, ki je v večnost odšel novembra l. 2011 in je gotovo v nebesih naš priprošnjik. Še zadnjič smo verniki, ki nam je zelo pri srcu ta slovenska sv. maša, saj tudi z njo izpričujemo našo nar-

Obvestila

SCGV Emil Komel obvešča, da je šola zaprta za dopust od 5. do 18. avgusta. Tajništvo na sedežu v Gorici bo nato spet odprto od ponedeljka do petka od 8. do 13. ure.

"Poletnosti 2013": 26. avgusta - 6. septembra pripravi na začetek pouka Šola za šalo za osnovnošolce in Srednja na štartu za srednješolce; 2. - 6. septembra tečaj Vstop v srednjo šolo, za peto-prvošolce. Informacije in vpisnina tel. 334 1243766, 328 3155040, 0481 546549/ 536455 ali po e-pošti mladinskidom@libero.it

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško sporoča, da bo sedež na Korzu Verdi 51 zaprt do 31. avgusta. Za morebitne informacije kličite na tel. št.: 0481 532092 (E. D.) ali 0481 20642 (E. T.).

Poštena gospa nudi oskrbo starejših ljudi v obliki izmenjave. Več informacij na tel. št.: 00385 2386744.

Čestitke

Dragemu Damjanu Paulinu, ki v soboto, 10. avgusta, ko se na nebu zablestijo želje izpolnjujoči zvezdni utrinki, praznuje lep okrogli življenjski jubilej, 70 poletij, iz vsega srca čestitajo in mu želijo mnogo zdravja in veselja ob drobnih vsakdanjih zadoščenjih ter še veliko ustvarjalne moči Majda, Peter, Sara, nona Vida, še posebno pa vnuki Nika, Erik in Aleš, ki ljubljenege nonota tesno objemajo in mu pošiljajo vrhan koš poljubčkov.

Rodila se je Veronika! Mamici Mariji, očku Davidu, bratcu Amadeju in sestrici Luciji čestitajo in se z njimi veselijo prijatelji iz Štandreža.

Darovi

Za Novi glas: Mervic Bronislava 45 evrov.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 9.8.2013 do 15.8.2013)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob sobotah, od 21.30 do 22.30. Ob nedeljah od 14.30 do 15.30. Spored:

Petek, 9. avgusta (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditvev - Glasba iz studia 2.

Nedelja, 11. avgusta (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 12. avgusta (v studiu Andrej Baucon): V poletje s polkami, valčki in turbo dance glasbo - Zanimivosti iz naših krajev - Humor.

Torek, 13. avgusta (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 14. avgusta (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Hladno pivo za vroče dni II. del - Izbor melodij.

Četrtek, 15. avgusta (v studiu Andrej Baucon): Poletna lahka glasba: hiti iz 80. in 90. let ter današnjega časa - Zanimivosti iz življenja slavnihi v filmskem in glasbenem svetu - Humor.

V vročem poletnem večeru se je zaiskrila drobna zvezdica,

ISABELLA,

in z radostjo napolnila srca mamice

Katje Ferletič, očka Manuela Demorija in bratca Elie.

Srečni družinici iskreno čestitamo, novorojenki želimo, da bi ji sonce razsvetljevalo vse dni njenega življenja.

UREDNIŠTVO in UPRAVA NOVEGA GLASA

KCLB / Zadnje "srečanje pod lipami"

Janez Janša v četrtek v Centru Bratuž

V četrtek, 8. avgusta, ob 20.30, bo gost srečanja pod lipami v Kulturnem centru Lojze Bratuž Janez Janša, ikona slovenske pomladi, nekdanji premier slovenske vlade, predsednik SDS. Na goriškem večeru bo predstavil svojo novo knjigo, ki nosi naslov Za kulturo življenja in je izšla pri založbi Nova obzorja. V zajetnem, skoraj 500 strani obsežnem zborniku so objavljeni njegovi izbrani spisi, ki so izšli od leta 1988 do danes, večina je bilo objavljenih v različnih knjigah, revijah in glasilih, tudi na tujem, nekaj pa je tudi novih. Teksti so razvrščeni od najnovejših do tistih izpred 25 let in ponujajo vpogled v razmišljanja, ocene in odzive na najpomembnejše dogodke zadnje četrtine stoletja v Sloveniji in Evropi, pa tudi v svetu.

Knjigi daje naslov zapis, ki je nastal leta 2009 in se po Janševih besedah ukvarja "verjetno z najpomembnejšo travmo slovenskega naroda v novejši zgodovini - Hudo jama". Na večeru bo z gostom tudi priložnost za pogovor o aktualnih temah in izzivih, pred katerimi je slovenski narod, o gospodarski krizi in krizi družbe, poročanju medijev, javnem mnenju in napovedih vroče jeseni. Srečanje je v organizaciji Centra Bratuž in Krožka Anton Gregorčič, z gostom se bosta pogovarjala časnika Erika Jazbar in Andrej Černic.

odno prisotnost v mestu, iz ust p. Davida poslušali njegove lepe, globoke, neposredne, a obenem preproste, tople misli, ki segajo do srca. Navezujoč se na evangelijsko priliko o bogatini, ki je skrbel le za svoje svetno bogastvo, je p. David povabil vernike, naj še sami pogledamo v svojo dušo in naj se povprašamo, kakšen odnos imamo do materialnih dobrin, da ne bomo kot tisti fant, ki je ob učiteljevi spodbudi, naj po vrsti napišejo tri najpomembnejše vrednote, na vsa tri mesta dal denar! S tem se lahko kupi tudi prijateljstvo, je pribil. Na učiteljevo vprašanje, ali se lahko z njim kupi tudi mirna vest, je fant ostal brez besed. To poslednjo sv. mašo p. Davida v travniški cerkvi, pri kateri so berili in prošnjé prebrali Anka Komjanc, Albina Pintar in Paolo Tommasi, je na koru ob orgelski spremiljavi

prof. Lojzke Bratuž bogatilo petje sicer skromnega števila pevcev, ki pa so z vsem srcem odhajajočega mašnika izročili Mariji v varstvo s pesmima Marija skoz' življenje in O Marija, naša ljuba mati, v kateri verniki prosijo Božjo Mater, naj sprejme v svoje milostno srce "vse duhovne, ki jih težijo naše duše in naši grehi jih skrbre". P. Davida bomo ohranili v hvaležnem spominu vsi, ki smo v njegovi družbi preživeli marsikateri prijeten, duševno in duhovno bogat trenutek ob srebanju kavice v goriški kavarni po nedeljski sv. maši. Bog ga živi in mu nakloni veliko dobrega v novi dušnopastirski zadolžitvi v daljni deželi, ki je postala druga domovina marsikateremu Slovincu tudi iz naših krajev.

EMPORIJ SOLIDARNOSTI Pogovor z ravnateljem Karitas g. Pasettjem

Spodbujanje revščine je greh!

Odkar je Emporij solidarnosti začel svojo dejavnost 1. aprila letos, je njegovo pomoč prejelo okrog 600 oseb, kar pomeni približno 200 družin. Trgovina s posebnim etičnim poslanstvom je v ul. Chiadino 2, v nekdanjih prostorih župnijske dvorane. Market je lično urejen, police so založene z raznolikimi kakovostnimi proizvodi in se dejansko na prvi pogled v ničemer ne razlikuje od ostalih nakupovalnih trgovin. V resnici pa je prepotrebna realnost, ki se v sedanjem primežu krize še kako izkazuje za posrečeno potezo tržaške Karitas.

Da bi kaj več izvedeli o Emporiju, smo se ravno v prostorih trgovine pogovorili z ravnateljem tržaške Karitas g. Robertom Pasettjem. Načrt smo zasnovali v sodelovanju z ostalimi Karitas, ki so na državni ravni dobro povezane med seboj. Iskali smo pravi odgovor na t. i. nove oblike revščine, ki so jo sprožile finančne okoliščine zadnjih let. Načrt je namenjen zlasti družinam, ki imajo nizko dohodninsko stopnjo, in osebam, ki so zaradi krize na meji stiske, niso pa vanjo še povsem zdrsnile: to so osebe srednjih let, ki so začasno izgubile službo (v mestu, kakršno je Trst, z veliko težavo najdejo novo zaposlitev) ali pa so v dopolnilni blagajni. Karitas ima sicer razširjeno mrežno porazdelitev podpornih paketov na nivoju župnij: ko pa se kdo odloči za tovrstno pomoč, pomeni, da je njegov položaj res hud. To so ekstremni primeri, v katerih se povpraševalec neposredno izpostavi, kar je zlasti v majhnih župnijskih okoljih dostojanstveno tvegano; obstaja trenutno še neka 'vmesna' stopnja revščine, ki ni tako očitna, je pa dovolj huda, da osebe niso v stanju ohraniti nekdanjega dostojanstvenega nivoja svoje družine. 'Sramoto' skrivajo pred ostalimi družinskimi člani in pred okoljem, v katerem živijo. Nekoč

so nekateri jemali posojila za nakup luksuznih dobrin, danes pa se odločajo za tako tvegan posel le zato, da bi zadostile osnovnim potrebam svoje družine.

Emporij solidarnosti tako odgovarja zlasti tej dvojni potrebi, in sicer, da se oseba v dejansko normalnih nakupovalnih okoliščinah po eni strani poslužuje solidarne prodaje kakovostnih proizvodov, po drugi pa, da ohrani kolikor toliko nespremenjen svoj življenjski standard.

Kdo se lahko poslužuje Emporija solidarnosti?

Interesent mora predhodno izpolniti polo, na podlagi katere je mogoče proučiti finančno stanje družinske enote. Pri tem je treba upoštevati dohodek,

število družinskih članov in druge parametre. To je prvi korak, kateremu sledi še sodelovanje z razgovornimi središči Karitas in področnimi župnijami, saj je v celoten postopek poleg vsestranskega preverjanja dejanskega položaja vključen še vzgojni proces, ki teži k smotrnemu koristenju dobrin. Na naših policah ni - denimo - Nutelle, ker jo imamo za 'luksuzni' proizvod.

Kdo zahaja v Emporij solidarnosti?

V naš Emporij zahaja več Italijanov oziroma italijanskih državljanov kot pa tujcev: ta podatek povprečno velja na vsedravnih ravni.

Kako pa poteka distribucija? Proizvode prejemo brezplačno na podlagi zasebnih nabirk in na podlagi ponovne uporabe neprodanih živil, ki bi drugače končala v smeti. Tržaška Karitas se je vključila v načrt tržaške občine, ki je v ta namen pred časom vzpostavila mrežno kooperacijo različnih socialnih dejavnikov.

Poudaril bi tudi dobro sodelovanje s fundacijo Banco alimentare, ki pospešuje ponoven obtok presežne količine hrane, tako da jo zaupa človekoljubnim

ustanovam. Poleg tega tudi tržaška Karitas kupuje določene proizvode (čistila, šampone in podobno), ki imajo daljšo uporabno dobo kot živila. Dragocena je pomoč, pravzaprav donacija nekaterih dobaviteljev

zelenjave; le-ti že itak sodelujejo z našim Karitas. Claudio Stoinich, nositelj načrta Emporij solidarnosti, je takoj na začetku izrazil željo, da bi trgovina nudila najvišjo možno kakovostno ponudbo proizvodov.

Kako pa je določena njihova cena?

Določena je na podlagi točk, ne na podlagi denarne vsote, ker Emporij solidarnosti ni komercialna dejavnost. Vsak kupec razpolaga z magnetno kartico, na kateri število točk sorazmerno odgovarja potrebam in finančnemu položaju družine. Ni neke realne enakovrednosti med točkami in evri. Naš sodelavec, ki izhaja iz velike prodajalne stvarnosti FJK, polagoma uvaja zadolžene pri Emporiju v ta zapleteni prodajalni mehanizem, ki ga bo v letu dni prevzela namestna zadruga, sicer vedno pod okriljem Karitas.

Ali bi lahko podali obračun delovanja Emporija po prvih treh mesecih?

Dogovorili smo se, da bomo prvi obračun naredili ob izteku šestega meseca delovanja. Trenutno lahko le izrazim zadovoljstvo, da je npr. ob dnevu nabirke jestevin pomagalo 140 prostovoljcev: nabrali pa smo 50 kvintalov hrane! Projekt Emporija ima namreč dvojno nalogo: po eni strani želi po svojih močeh zaječiti vse večjo revščino, po drugi pa želi spodbujati dobrotljivo sočutje do te družbene stiske.

Kako lahko podpremo Emporij solidarnosti?

To lahko počnemo z zasebnimi nabirkami živil ali pa z denarnimi donacijami, ki jih lahko po ugodni davčni olajšavi storijo posamezniki. Podrobnejše informacije so na voljo na spletni strani Skofije in Karitas. V enaki meri pa je potrebna senzibilizacija. Z vsemi močmi poskušamo prepričevati še ostale prodajalne verige, naj pristopijo k principu ponovnega korištenja neprodanih živil. Sam papež nas je opomnil, kakšen greh je spodbujati revščino!

IG

Obvestila

Narodna in študijska knjižnica obvešča, da bo do 31. avgusta odprta od 8. do 16. ure. Zaradi dopusta pa bo zaprta od 29. julija do 9. avgusta.

Poštena gospa nudi oskrbo starejših ljudi v obliki

izmenjave. Več informacij: 003852386744.

Darovi

Za rojansko glasilo Med nami: Marija Zanevra 20 evrov; Nada Martelanc 20 evrov.

Repentabor

Praznovanje Velikega šmarna

Približujejo se velikošmarjni dnevi. Na Tržaškem je središče tega slavja Repentabor, od lanskega leta tudi uradno škofijsko romarsko svetišče.

Že stoletja romajo na ta kraj množice vernikov, posebno ob Velikem šmarnu. Cerkev je vedno odprta in v njej se vrstijo obiskovalci ali romarji. Marija Vnebovzeta vabi, še posebno na sam praznik, slovenske vernike, da se ji pridružijo ob tem slavju. Ta praznik usmerja naš pogled v prihodnost, nam nakazuje pot in nam osvetljuje smisel našega življenja. Še posebej bomo molili za poglobitev vere in za ohranitev naših verskih skupnosti na Tržaškem.

Praznovanje ob Velikem šmarnu traja kar nekaj dni. Začelo se je pred 30 leti s skromno, potem pa vedno bolj široko programsko ponudbo. Osrednji del je seveda praznik Marijinega vnebovetzja. Ta dan je namenjen izključno duhovni zbranosti. Zjutraj bo vodil slovesno bogoslužje škof Giampaolo Crepaldi, popoldne pa bomo imeli slovesnost letošnjih jubilarov skupaj z novomašnikom Klemnom Zalarjem.

Dnevi pred praznikom bodo namenjeni kulturi in glasbi. 16. avgusta je župnijski praznik, zato je posvečen bratskemu druženju in potrditvi pripadnosti tej krajevni skupnosti. Ob obilici kraških dobrot so vabljeni na ta dan k nam vsi, ki se želijo skupaj z nami poveseliti.

služje tržaški škof Giampaolo Crepaldi, popoldne pa bomo imeli slovesnost letošnjih jubilarov skupaj z novomašnikom Klemnom Zalarjem.

Torek, 13. avgusta, je namenjen kulturi

Ob 19.30 bo predstavitev knjige Mire Cencič - Življenje na Krasu v preteklosti. V njej avtorica opisuje tudi kraje v repentaborški župniji.

Ob 20. uri bo odprtje razstave del Petre Greiner z naslovom Pogled me, portreti otrok s posebnimi potrebami. Sodelujeta Združeni pevski zbor Repentabor in dekliska skupina.

Sreda, 14. avgusta, je namenjena glasbi

Ob 21. uri bo koncertni večer v sklopu prireditve "Med zvoki krajev".

Četrtek, 15. avgusta, Veliki šmarn - dan duhovnosti

Praznik Marijinega vnebovetzja

Ob 10. uri bo slovesna sv. maša. Mašuje tržaški škof Giampaolo Crepaldi.

Ob 17. uri bo popoldanska slovesnost. Somašujejo vsi letošnji jubilarji, g. Gerdol - 60 let duhovništva, G. Vončina, zlatošmarnik - 50 let duhovništva, g. Pohajac 45 let duhovništva, g. Nemač in g. Bedenčič 40 let duhovništva, skupaj z novomašnikom Klemnom Zalarjem. Po maši bodo pete litanije. Med mašo bo pel zbor Zveze cerkvenih zborov.

Petek, 16. avgusta, sv. Rok, zavetnik župnije - dan druženja župnijske skupnosti

Sv. maši ob 10. in ob 19. uri. Zvečer ob 20.30 koncert godbe na pihala iz Češke.

Vse dni se bodo romarji lahko okrepčali s kuhinami štruklji, z domačo kapljico in drugimi dobrotami.

M. T.

Moški pevski zbor Fantje izpod Grmade na izletu po Tolminskem V prijetni družbi na ogledu mnogih zanimivosti

Letos se tudi v Devinu na razne načine spominjamo 300-letnice velikega tolminskega punta, ki je dosegel tudi Kras in sam Devin, saj je znano, da je vsaj pet kmetov izgubilo življenje pred gradom tistega maja leta 1713, ko se je pred njim zbralo kakih 3000 ali več upornih tlačanov, da bi zahtevalo 'staro pravdo'. V tem duhu je MoPZ Fantje izpod Grmade v nedeljo, 14. julija, priredil izlet za člane in prijatelje v Tolmin in okolico. Najprej so si udeleženci v Tolminskem muzeju ogledali zelo zanimivo razstavo z naslovom Nad Gorico po pravico. Zasnovana je tako, da v prvi vrsti predstavlja Tolminsko v času velikega punta in kako so v tisti dobi živeli kmetje, kako pa gospoda. Poseben del je namenjen rodbini Coronini in seveda samemu kmečkemu uporu v vseh njegovih fazah do trag-

ičnih posledic za kmečke voditelje in njihove rodbine. Ta razstava je postavljena v pritličnih prostorih, v višjih nadstropjih pa je vsekakor vreden ogleda stalni del

peljal do bližnjih Tolminskih korit, saj ti kraji slovijo tudi po svojih naravnih znamenitostih. Pred kakim letom so v soteski imenitno uredili pot, da je pravo

Člani in prijatelji MoPZ Fantje izpod Grmade sledijo razlagi g. Vencija Tušarja pred domačijo Franceta Bevka v Zakolci

muzejske zbirke, ki je namenjen arheološkim najdbam v Posočju, zlasti v najdiščih pri Sv. Luciji - Mostu na Soči, in etnografskim zanimivostim, kakor tudi zgodovini XX. stoletja tega področja. Iz Tolmina je avtobus udeležence

veselje stopiti po cesti, ki ob Tolminski vodi proti vasema Zadlazi in Čadrg, vse do t. i. Zadlaške ali Dantejeve jame, ob ogledu katere naj bi slovit pesnik, baje gost oglejskega patriarha, dobil navdih za uvodne speve Pekla.

Spustili smo se nato še v sotesko Zadlaščice, saj je zavarovana steza tako urejena, da te brez težav vodi do znamenitih korit in 'medvedove glave', ki je zagazdena med dvema skalama. Prijetna senca in hlad, ki se je dvigal ob brzic, sta spremljala obiskovalce, da smo se od časa do časa ustavljali na razglednih točkah in prebirali table, ki sproti seznanjajo z zanimivostmi. Med drugim smo lahko brali tudi o tem, da se je avtohtona soška postrv ohranila prav v teh tolminskih, medtem ko je drugod že začela prevladovati uvožena rečna postrv. Ob vrnitvi na izhodiščno točko smo bili že primerno uglašeni za zadnji del naše poti. Avtobus je skozi Tolmin zavil proti Mostu na Soči, tako da smo lahko ogledali še kraje, ki so videli otroška leta pesnice Ljubke Šorli in pisateljev, kot so Pregelj, Kosmač in Vuga. Mimo Bukovega smo se nato povzpeli do Zakolce, kjer nas je sprejela prijazna turistična kmetija Pri Flandru, na kateri smo se primerno okrepčali, pa tudi petja in zbivanja šal ni man-

jalo. Posebno veselje so imeli otroci, a tudi nekateri odrasli, saj je gospodar g. Vencelj Tušar zapregel konja v zapravljenček in jih nato prevažal "po klančku gor, po klančku dol", kot pravi pesem. Obisk Zakolce se je končal s krajšim sprehodom do Bevkove domačije, kjer nam je g. Vencelj spregovoril o svojih otroških spominih na pisatelja, ki se je rad vračal v rojstno vas in obiskoval sosedo. Ogled hiše pa je v nas oživil zlasti spomine na Bevkove knjižne junake.

Pot nazaj je bila v znamenju veselega petja in iger, zlasti otroškega in mladinskega dela izletnikov, ki so predstavljali približno četrtno polnega avtobusa. Med potjo je predsednik Aleš Breclj prisotnim namignil, da ga je na mobitel poklical dolgoletni zborovodja Ivo Kralj in vse povabil v Slivno, na praznovanje svojega 85. rojstnega dne. Lepa skupina pevcev je tako večer sklenila na borjaču pri Kraljevih ob prepevanju pesmi in obujanju spominov. Pevci so ugotovili, da so prišli pozno, ko je bil praznik že skorajda mimo in so člani cerkvenega zbora iz Slivnega ter Šempolaja in godci nabrežinske godbe že po malem odhajali. Zato pa so zadnji odšli, saj se jim ni nikamor mudilo. Dan, ki so ga preživeli na izletu, se je tako prav prijetno končal, kot poje pesem "Ta družba naj živi!"

POGOVOR Sergij Pahor

“Slovenska identiteta na šoli ne sme biti tabu!”

Sergijem Pahorjem, predsednikom Društva slovenskih izobražencev, smo se pogovorili o temah, ki jih bodo predavatelji obravnavali na letošnjih študijskih dnevih Draga 2013. Tudi tokrat bodo v središču pozornosti zelo zanimive vsebine, ki bodo gotovo tudi razvlele živahne debatne trenutke.

Sogovorniku se iskreno zahvaljujemo za čas, ki nam ga je namenil, in za vsa pojasnila o letošnjem programu Drage.

Kakšna izhodiščna misel je odgovorne letošnjih študijskih dnevov Draga silila v izbiro tokratnih tematik?

Program Drage nastaja počasi in do odločitve po navadi pride, ko smo predlagane teme preverili pri predavateljih.

Pripravljalni odbor Drage (to je širša skupina, ki prerašča odbor DSI) istočasno razmišlja o temah in predavateljih. To terja nekaj časa in še več časa potrebujemo za stik s predlaganimi predavatelji, da preverimo, ali jim časovni termini odgovarjajo. Tudi letos je ta faza bila dokaj zahtevna, a posrečilo se nam je obdržati naš osnovni model: manjšinska problematika, splošnočloveška vprašanja, verske teme s posebnim ozirom na slovensko Cerkev in končno družbeno-socialne ali filozofsko-duhovno uravnane teme, ki se skoraj praviloma dotikajo narodove usode v matici. Ravno to predavanje je po navadi tisto, ki je najbolj “politično”, ker je tudi najbolj aktualno in zato vzbuja tudi največ zanimanja. Pri odločitvah za posamezna predavanja pa je prevladalo stališče, da moramo biti aktualni in da se ne zatekamo k razglabljanju in analiziranju preteklosti. Mislim, da smo imeli srečno roko.

Petkovo predavanje, na katerem bodo spregovorili dr. Marjan Kravos, dr. Vlasta Polojaz in dr. Barbara Brezigar, je namenjeno slovenski šoli v Italiji. Tematika slovenskega šolstva je že vrsto let v ospredju zaradi tega, ker se relacija tradicionalne naveze vzgoja-slovenska narodnost čedalje krhka. Ravno dr. Brezigarjeva je pred nedavnim v raziskavi, ki jo je Slori izvedel v sklopu projekta JezikLingua, poudarila t. i. koncept koncentrične manjšine, v kateri se od osnovnega jedra ‘tradicionalnih’ pripadnikov širijo koncentrični krogi novih pripadnikov manjšine. Ti naj bi v slovensko skupnost vstopali iz širšega bazena ne-slovenskih, italijanskih in različnih sredin. Njihov pristop do jedra manjšine ne bi bil potemtakem odklonilen, prej obratno. Nova manjšinska skupnost bi se po mnenju dr. Brezigarjeve lahko razvijala le na podlagi centripetalnega pristopa, nikakor pa ne na temelju ‘ohranjanja’ obstoječega korpusa tradicionalnih pripadnikov. Ali se s tem vidikom strinjate in kakšna je po vašem mnenju vloga slovenske šole ob novih etničnih premikih?

Ko govorimo o “novih koncentričnih krogih pripadnikov manjšine”, mislimo na tiste, ki nimajo jasne narodnostne opredelitve, take, kot je pri nas dozorela v zadnjem poldrugi stoletju. Manjšinci jo utemeljujejo

tudi s trditvijo, da smo narodnostna (in ne zgolj jezikovna ali etnična) skupnost, ki je zgodovinsko usidrana na ozemlju in kulturno povezana z matico. Ta definicija velja za skupnost, medtem ko se posameznik iz različnih vzrokov in nagibov (okolje, življenjske okoliščine itd.) lahko

manje drugačnosti, kar navsezadnje pomaga graditi tudi otrokovo osebnost, ne samo njegovo identiteto.

Na sobotnem predavanju bo Ewald Flisar spregovoril o zatonu “zahodne civilizacije”. Sunkom globalne krize ni izvzeta slovenska narodna skupnost v Italiji, kar je naša organizirana družba spoznala zlasti v zadnjih letih. Splošno negativno nihanje se bo najbrž v prihodnje nadaljevalo. Kako naj torej slovenska manjšina kljubuje negativnim učinkom in kako naj se v takih okoliščinah še naprej razvija?

Globalna gospodarska kriza nas bo hudo prizadela samo, če se bo še povečalo odseljevanje mladih Slovencev, ki upravičeno iščejo nove priložnosti v svetu. Ambicije nekaterih nadarjenih raziskovalcev sicer ne bomo mogli ustaviti, vendar prav na tem področju Trst lahko nudi lepe možnosti in prav tako nove

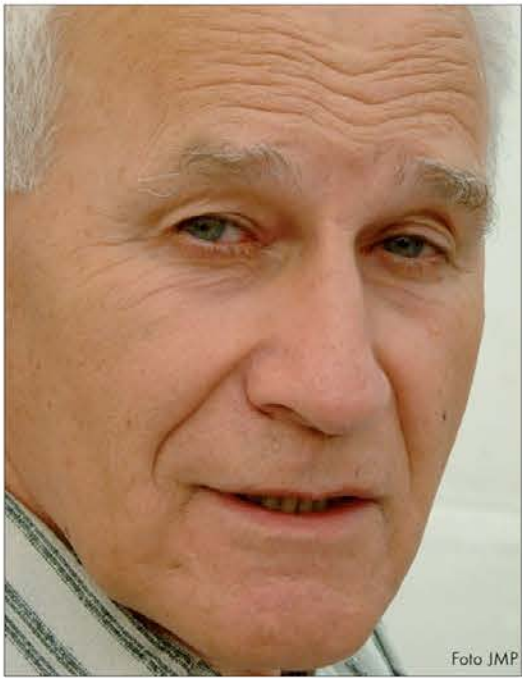

Foto: J.M.P.

visokošolske institucije na obmejnem področju Slovenije. Šolstvu bomo morali nameniti še več skrbi in človeških ter materialnih sredstev, da bomo še privlačnejši in kakovostni. Izkoristiti moramo tudi ugoden trenutek v italijanskem javnem mnenju, ki ne gleda več sumničavo na nas in začinja odkrivati v nas polnopravne člane tu živčice skupnosti, ki, sicer pozno, priznava veljavnost naših ljudi v znanosti, umetnosti in gospodarstvu. Krčenje materialnih sredstev za manjšinske organizacije za zdaj ni tako, da bi nas moralo hudo prizadeti, morali pa bomo kaj prerazdeliti in kaj bolj racionalno uporabiti. Kakšnemu posebnemu razkošju pa se bomo morali tudi odpovedati, kar navsezadnje ne bi bilo napačno, ker diši po objestnosti.

Tudi tokratno nedeljsko predavanje Drage je namenjeno verski tematiki. Dr. Branko Cestnik bo po sveti maši, ki jo bo daroval nadškof Uran, spregovoril o prihodnosti nove evangelizacije in o tem, kako so se napotki Drugega Vatikanskega koncila dejansko uresničili le v manjši meri. V bilten Drage je ob sklepu predstavitev predavanja dr. Cestnika vključeno vprašanje, ali obstaja “via slovenica” nove evangelizacije. V parku Finžgarjevega doma bo na to vprašanje odgovoril predavatelj. Ali bi vas lahko vprašali, kaj menite v zvezi s tem? Kako bi opredelili obnem odnos, ki ga v tržaški slovenski Cerkvi ima relacija laiki-duhovniki?

Obstaja kriza Cerkve, a obstaja in je vedno bolj zaznavna kriza vernika. Vrednote so še vedno žive in jih priznavajo celo neverujoči, toda niso več življenjsko vodilo. Nekoč je bila bogaboječnost tista, ki je vodila ravnanje ljudi, boleznin in nesreče živih so bile kazni za življenje, ki ni bilo zgledno. Cerkev je tako gledanje v nekem smislu podpirala, čeprav vera ne bi nikoli smela temeljiti na strahu pred kaznijo, kakor daje misliti Stara zaveza, toda krščanstvo temelji na Kristusovem nauku, ki je vse prejšnje pregnetel z ljubeznijo, upanjem in pravičnostjo. Živeti po krščanskih vrednotah je zahtevno in terja od posameznika, da se osebnost zavzema

in držo, ampak tudi novo pričevalsko moč.

Nedeljsko popoldansko predavanje bo oblikoval dr. Aleš Maver. Razglabljal bo o vzporedju med gospodarsko in moralno krizo na Slovenskem. Kako po vašem mnenju dogajanja v naši matični domovini - mislim na gospodarsko, etično in politično ter družbeno krizo - načeloma učinkujejo na slovensko narodno skupnost v Italiji?

Gotovo nas ne navdušujejo. Slovenija je šla v demokratizacijo in osamosvojitve iz razmeroma ugodnega položaja, ki ji je dajal določen ugled in naj bi ji zagotavljali razmeroma naglo rast in razvoj. Tako se je vsaj zdelo, ali pa so morda bile samo utvare. Izkazalo se, da se da iz totalitarnega sistema preiti s preudarno politiko, predvsem pa s poštenostjo, vztrajnostjo in z učinkovitimi reformami. Na eni strani so manjkale političnopravne izkušnje, kar je na drugi strani izkoristila nomenklatura prejšnjega sistema in osvojila vse ključne položaje v državi in gospodarstvu, vključno z mediji. Prav le-te je vodilo v neverjetno situacijo, ki je verjetno edinstvena v Evropi, da opozicija nima niti enega dnevnika, ki bi širil nje-neglede na javno življenje in vodenje države. Brez svobodnega tiska pa je vsaka demokracija šibka in krhka. Politična kultura v

državi raste prepočasi, kar je verjetno vzrok tudi za pomankanje dialoga in pretirano polemičnost, ki sta brezpogojna elementa za doseganje narodne sprave in edinosti, s katero bi se slovenska družba zares lahko razvila v moderno in učinkovito demokracijo. V takih razmerah je gospodarska kriza, ki je prišla od zunaj, razgalila vso šibkost in neperspektivnost sistema. Od tod demagogija vstajnikov (s tragikomničnim geslom o lačnih otrocih). Zato v zamejstvu gledamo kritično na razvoj v matici.

Letošnja Draga bo na nedeljo na poseben način počastila stoletnico rojstva Borisa Pahorja. Kaj sta po vašem mnenju njegova osebnost in njegova drža naučili Slovence v Italiji?

Dvomim, da bi se od Borisa Pahorja navzeli volje do življenja, ker nas je vedno manj in še tisti, ki smo, se ne znamo dogovoriti za zares učinkovito nastopanje v odnosu do države. Gotovo nismo sledili Borisu Pahorju v njegovem vztrajnem zavračanju vseh totalitarizmov. Prav tako ne vem, ali smo se od Borisa Pahorja naučili pred svetom izpričevati fašistično preganjanje manjšine in posledno zagovarjati njene zahteve in pričakovanja. A ga imamo radi zaradi vsega tistega, kar s ponosom priča o nas in za nas, in zato mu že zdaj čestitam za bližnji jubilej.

Igor Gregori

Mariza Perat

MARIJINE BOŽJE POTI PRI NAS (13-14)

Mariza Perat

Sveta Gora pri Gorici

Prav v tem času je na Sveto Goro prišel p. Janez Kapistran Ferlin, ki velja za pravega obnovitelja

svetogorskega svetišča in samostana po prvi svetovni vojni. Po vojni so meseca septembra 1922 na Sveto Goro pripeljali veliki zvon, ki so ga pobrali med vojno. Voz je vlekel 16 konj. Spomin na ta dogodek so obnovili septembra 2012, ko so z goriškega Travnika na Sveto Goro z vozom prepeljali enak zvon. Tudi tokrat je voz vlekel 16 konj.

Marijino milostno podobo so 8. oktobra 1921 iz Ljubljane pripeljali v Gorico. P. Odilo Hanjšek, frančiškan, o tem takole poroča:

“Ko sta avtomobila z Marijo dospela v Gorico, so pri očetih kapucinih Mariji nadeli zlato krono, nadškof in duhovniki pa so se oblekli v slavnostna duhovska oblačila. Razvila se je procesija, ki je bila najveličastnejša, kar jih je Gorica do takrat videla. Vse mesto je bilo v zastavah in lučkah. Sprevod se je vil skozi glavne mestne ulice, podobno pisani reki južnega cvetja. Marijina podoba je bila pritrjena na avtomobilu, ki se je zdel kakor velikanski šopek cvetja in palm. Sprevod je šel v stolnico, kjer se je končala nepozabna slovesnost s cerkvenim govorom in z zahvalno pesmijo. Milostna podoba Svetogorske Kraljice je ostala v goriški stolnici skoraj eno leto”.

Naslednje leto, 2. oktobra 1922, so Marijino podobo spet prenesli na Sveto goro. Koledar Goriške Mohorjeve družbe za leto 1923 je ob tej priložnosti prinesel naslednje poročilo:

“Začela kapucina s samostanom na Sv. Gori pri Gorici”

Romarski dom in zasilna kapelica po prvi svetovni vojni

“Naša lepa dežela je dne 2. oktobra tega leta videla spet vsjo sijajnost in veličastvo, s katerim je ovenčana Sveta gora že 400 let. Vsa, ki se je udeležila dne 2. oktobra t. l. procesije, je moral spoznati, da Sveta gora ni človeško delo. Cenijo, da se je te slovesnosti udeležilo iz furlanske in slovenske dežele do 100.000 ljudi.

Špediter Gašpar Hvalič vozi s 16 konji veliki, 45 kvintalov težki zvon na Sveto Goro

Procesije so se udeležile z zastavami katoliške organizacije iz cele dežele.

Ob 7. uri je v stolnici maševal prevzvišeni knez in nadškof dr. Frančišek Sedej, potem je imel dekan Kren lep nagovor s slovo. Točno ob 8. uri se je procesija začela pomikati iz stolnice.

Pred podobo je stopal prevzvišeni knez in nadškof s številno duhovščino. Ljudstva je bilo toliko, da je duhovščina prišla s podobo komaj ob 11. uri v Solkan. V Solkanu je imel lep nago-

vor dr. Mirko Brumat.

Na Prevalu je čakala ogromna množica in so pevci zapeli lepo pesem M. Elizabete, ki jo je krasno uglasbil naš Vinko Vodopivec.

Na Sveto goro je duhovščina prišla s podobo šele okoli 3 1/2 ure. Tu sta govorila gospod stolni vikar Jos. Marold v italijansčini, g. dekan Jakob Rojec pa v slovensčini. Vso slovesnost je završila zahvalna pesem: “Te Deum”.

Omeniti je še treba, da je prenos milostne podobe potekal na delavnik, in sicer na ponedeljek.

Pri povojni obnovi svetogorskega svetišča in romarskega doma je mnogo pomagal goriški nadškof Sedej. Medtem so ruševine kar naprej odstranjevali, saj je bilo treba misliti na gradnjo nove bazilike.

/ dalje

Zaradi vsesplošne krize, pa tudi zaradi razočaranja ljudi

Iz Slovenije narašča odseljevanje

V Sloveniji se še vedno najbolj razpravlja o odstopu ljubljanskega in mariborskega nadškofa, metropolitov dr. Antona Stresa in dr. Marjana Turnška. Kot vemo, sta bila povod in vzrok za umik obeh cerkvenih dostojanstvenikov finančni zlom mariborske nadškofije, sodeč po naslovu prispevka, objavljenega 4. avgusta na prvi strani slovenskega katoliškega tednika Družina, pa sta nadškofa odstopila iz ljubezni do Cerkev. Bolj kritično in nemara tudi bolj celovito je o primeru razmišljaj moralni teolog dr. Ivan Štuhec. Po njegovem je "skrajni čas, da se v Sloveniji zavzamemo za svojo Cerkev, in za to, da ne bodo z nami ravnali kot svinja z melnatim zakljem". V pogovoru na TV Slovenija je poudaril, da je papež Frančišek nov v svoji funkciji in zato še ne pozna dovolj razmer v slovenski Cerkev, da bi mogel odstaviti ljubljanskega in mariborskega nadškofa. Pač pa je to očitno napravila vatikanska birokracija. Odmevi na nepričakovan in presretni dogodek v slovenski Cerkev se medtem nadaljujejo in se bodo zagotovo še nadaljevali. V Sloveniji večina ljudi, ki

Mitja Ferenc

razmišljajo o spremembah v vodstvih ljubljanske in mariborske nadškofije, zatrjuje, da se bodo razmere vsaj delno umirile šele potem, ko bo Cerkev, morda tudi s prispevkom Svetega sedeža, uspelo zbrati toliko denarja, da bi t. i. malim delničarjem povrnila deleže. V Cerkev odgovarjajo, da

odmevih na izjemen pretres v naši Cerkev poročal v naslednji številki, ta četrtek. Odpuščena nadškofa, dr. Anton Stres in dr. Marjan Turnšek, ne nastopata več v javnosti, menda pa sta tudi že odšla iz Ljubljane oziroma iz Maribora.

Potres v slovenski Cerkev je seveda velik dogodek, z verjetnimi posledicami na raznih področjih za vse ljudi in vso državo, toda življenje je celovito in poteka v živih strugah. Te so živahne tudi v tem vročem poletnem času, morda pa bodo še bolj jeseni. V državi npr. ni zadostnih odzivov in ukrepov za zajezitev odseljevanja Slovencev v tujino. V nobenem letu po naši osamosvojitvi se iz Slovenije ni odselilo toliko njenih državljanov kot leta 2012. Vseh je bilo skoraj 15.000, med njimi največ mladih, ki so si poiskali nove priložnosti v tujini. Najbolj zaskrbljuje to, da mnogi odhajajo ne za delom, ampak zaradi krize, razočaranja in splošnega vzdušja v državi, ki ne obeta dobre prihodnosti v domovini. "Izseljevanje sposobnega dela prebivalstva je pospešeno", pravi Alenka Stanič, izvedenka za zahtevne zaposlitve v državnem Statističnem uradu. "Poznam izseljevanje visoko izobraženih ljudi, zlasti doktorjev znanosti, ki se odločajo za preselitev v tujino. Drugače kot v

prejšnjih generacijah in primerih ne razmišljajo o vrnitvi v Slovenijo. Dolgoročno bo imelo to za našo družbo katastrofalne posledice. Vprašujem se, zakaj pri nas izobraženi ljudje ne dobijo zaposlitve. Ali sploh imamo kakšno idejo, po kateri bi bila Slovenija prepoznana kot vrhunska". Po mnenju Alenke Stanič, tudi iz državnega Statističnega urada, "v naši državi v zadnjih dveh letih ni bilo nobenega napredka. Kljub sprejeti zakonodaji in lepemu govorjenju ministrov je državnih uslužbencev še vedno nekaj tisoč preveč. Bojim se, da ljudje ne odhajajo v tujino le zaradi dela, ampak tudi zato, ker v lastni državi preprosto nočejo več živeti.

Pa tudi nočejo, da bi v okolju, ki nagrajuje negativne vrednote, odraščali njihovi otroci. V Sloveniji vedno več pomembnih položajev zasedajo povprečno izobraženi, povprečno moralni in povprečno družbeno zavedni ljudje. In povprečni lahko sprejemajo samo povprečne odločitve, to pa v današnjem svetu ni dovolj. Za tiste uradnike, ki se znotraj državne uprave selijo z ene dobro plačane funkcije na drugo, pa je Slovenija pravljica dežela", še meni Alenka Stanič.

V Sloveniji so nekatera občila obnovila teme iz vojnega in povojnega obdobja, ki jih oblast in njeni organi, pa tudi velik del politike, neradi ali pa sploh ne omenjajo. Časnikarka Anuška Delić se je v časopisu Delo 22. julija zavzela za dostojen in kulturni pokop žrtev povojnih pobojev v Hudi jami. Sporoča,

najstodnevniku so zapisali, "da so poboji v veliki meri še zamlčevani. Ob več kot 600 grobiščih žrtev povojnih pobojev, za katera vemo, je bilo za posmrtno osnatanke poskrbljeno samo v sedemdesetih primerih. Odgovor, zakaj je tako, je zapletena zgodba, ki ima tudi poteze tragedije".

Medtem pa je dr. Spomenka Hribar, v politiki in javnosti vedno zelo prisotna in sodelujoča, ponovno razložila svoje poglede na slovensko preteklost. To je storila v daljšem prispevku z naslovom Ujeti v preteklost, objavljenem 27. julija v sobotni prilogi časnika Delo. Po njenem prepričanju prikazovanje simbola rdeče zvezde v naši javnosti ne bi smelo in moglo biti sporno in nasploh problematično, toda le v primeru, da bi se Zveza združenj borcev

odreklja revoluciji, nekdanji partizani pa revolucionarnemu delu svoje osebnosti, torej človeške istovetnosti. Tako bi se odrekli revoluciji, ki je v Sloveniji že med vojno, še posebej pa prva leta po njej, naredila ljudem toliko hudega. Po mnenju dr. Spomenke Hribar bi partizansko gibanje s tem, da bi se odrekli revoluciji, "tudi odvzelo vetra iz jader skrajni desnici, ki še vedno vztraja pri upravičenosti protikomunističnega odpora".

Marijan Drobež

Genealogija nekega potopa

Zapravljeni milijoni

Potres, ki ga je sprožila odstavitev oziroma odstop Antona Stresa in Marjana Turnška, nadškofov v Ljubljani in v Mariboru, v ospredje ponovno postavlja problem prezadolženosti mariborske nadškofije in njenih odvisnih družb. Gre za finančni polom, ki ga je v javnosti prvi razkril italijanski tednik L'Espresso januarja 2011. "Luknja", o kateri je pisal italijanski tednik, je znašala

približno 800 milijonov evrov. Številke, kot so jih uradno popisali stečajni upravitelji, so še precej slabše: priznanih terjatev upnikom je za 1,5 milijarde evrov. A pogledjmo najprej, kako je bila sestavljena gospodarska podstat mariborske nadškofije, in nato, kako je prišlo do tako prekomernega zadolževanja. **Trije "stebri" cerkvenih financ** Slovensko cerkveno gospodarstvo se je vrtelo v okviru treh

družb, Gospodarstva rast ter holdingov Zvona 1 in Zvona 2. Podjetje Gospodarstvo rast je bilo ustanovljeno leta 1997, v času, ko je Krekova banka bila še v lasti slovenske Cerkev. Do prodaje Krekove banke avstrijski Raiffeisen je prišlo leta 2002 za 35 milijonov evrov. Po prodaji Krekove banke je Gospodarstvo rast postala osrednja firma, okoli katere se je gradilo cerkveno gospodarstvo. Njen glavni delničar je vseskozi bila mariborska nadškofija, čeprav so se v delniško knjigo vpisale tudi druge škofije. Konec leta 2010, na predvečer poka cerkvenega finančnega balona v javnosti, je bila nadškofija Maribor 51,74 odstotni lastnik Gospodarstva rast. Druga dva pomembna lastnika sta bila škofija Celje (34,43 odstotkov) in škofija Murska Sobota (13,83 odstotkov).

Tudi Zvon ena je bil povezan s Krekovo banko oziroma s Krekovo DZU, ki je z njim upravljala, vse dokler ni bil podvržen preoblikovanju: iz Pida Zvona ena se je spremenil v holding Zvon ena. Podjetje Gospodarstvo rast ga je prevzelo leta 2005 in bilo do stečaja njegov 54 odstotni lastnik. Na Zvon ena je mariborska nadškofija prenesla vse pomembnejše investicije, začeniši s podjetjem T-2, o katerem bomo še spregovorili. Holding Zvon 2 je imel nekoliko bolj razpršeno lastništvo: največji posamični delničar pred finančnim pokom je bila sicer Hypo Alpe Adria s 15 odstotki, z mariborsko nadškofijo povezane družbe pa so (skupno) imele približno 23 odstotkov. Največji "cerkveni delničar" sta bila Zvon ena z 10,40 odstotki ter Krekova družba s 7,89 odstotki. Na Zvon 2 so bile prenesene "nekoliko manjše" naložbe.

Potop T-2 Velik del finančne luknje v mariborski nadškofiji je nastal zaradi projekta T-2, ki ima za idejnega očeta Mirana Kram-

bergerja. T-2 je nastal kot konkurenca Telekomu iz Krambergerjeve želje, da bi nekdanji šefom pokazal svoje, potem ko so ga ti odslovili iz Telekoma. V svoj nov projekt je pripeljal tudi podjetje Gratel Jurija Krča, poslovnega partnerja, s katerim je na veliko sodeloval še v času, ko je bil na Telekomu. Njun namen je bil napeljati optiko po Sloveniji in pri tem prekositi Telekom. Kramberger naj bi bil

je pomenilo samo še novo zadolževanje. Lastniki so bili v Mariboru, daleč od Ljubljane, in niso natančno vedeli, kaj se dogaja z investicijo. Nadzor je bil izjemno slab, ali ga sploh ni bilo. Izgube pa so se kopičile. Leta 2010 je poslovanje imelo negativni predznak v višini kar 74 milijonov evrov (!). Pa ne samo to: pri T-2 so takrat zabeležili negativni kapital družbe v višini 46 milijonov evrov, ki se je v letu

leto 2010. Holding Zvon ena je takrat pridela izgubo v višini 251 milijonov evrov, negativni kapital je znašal 183 milijonov evrov. Krivdo za tako stanje je uprava holdinga Zvona ena pripisala slabitvi v naložbo T-2: nezaključena investicija, sredstva, ki ne vračajo vložene kapitala, neuspešno iskanje poslovnih partnerjev za reševanje nastale situacije. Gre sicer za zelo prozaičen prikaz takratnega stanja, ki se je še najbolje izrazilo v trenutku po stečaju, ko je stečajni upravitelj začel seštevati vse dolgeve. Podobno kot za holding Zvon 1 velja tudi, čeprav v nekoliko manjši meri, za holding Zvon 2: njegov negativni kapital je znašal 75 milijonov evrov, izguba v letu 2010 pa je znašala 133 milijonov evrov.

Ob takih številkah se tudi nadrejena družba Gospodarstvo rast ni mogla izogniti pesimističnemu potonu komentiranja poslovnih rezultatov za leto 2010 in posledičnemu posipanju s pepelom. Spet se nekoliko populistično omenjata težka finančna situacija in pomanjkanje ustreznih virov za pokrivanje finančnih obveznosti do bank. Nezmožnost poplačevanja dolgov je seveda nekaj povsem logičnega, če pogledamo tabelo terjatev, ki so jo sestavili stečajni upravitelji: samo NLB naj bi imela od treh družb za skoraj 500 milijonov evrov terjatev, vse priznane terjatev do vseh treh družb pa po ocenah upraviteljev presegajo 1,5 milijarde evrov (podrobnosti si lahko ogledate v tabeli). Posledica vsega tega je bila logična: po uvedbi prisilne poravnave je za vse tri družbe sledil stečajni postopek. Za Gospodarstvo rast je bil uveden november 2011, za Zvon dva januarja 2012, za Zvon ena februarja 2012. In cerkvenega gospodarstva je bilo tako konec.

Andrej Černič

Lastniška slika družb pred stečajnimi postopki

Nadškofija Maribor -51%- Gospodarstvo rast -54,95%- Zvon ena holding - 10,4%- Zvon dva holding (stanje 31. 12. 2010)

Zvon ena holding - odvisne družbe (stanje 31. 12. 2010)

PODJETJE	% LASTNIŠTVA	POSLOVNI IZID 2010 (V EVRIH)
Akad d.o.o.	100	-3.112.264
Bosinvest	55	-71.734
Krekova družba za poslovno svetovanje d.o.o.	100	-10.780.378
RRC d.d.	51,01	244.940
Steklarna Rogaška	99,79	13.230
Sole Orto	66,71	230.198
T-2	95,19	-74.324.257
ZVD	49,99	662.961
Alpetour - potovalna agencija	24,04	690.901
Beti holding	20,19	-3.886.336
Cinkarna Celje	20,89	8.884.314
Helios Domžale	32,67	202.789
TKK Srpenica	49,32	751.284
Terme Olimia bazeni	25,10	115.130
Terme Dobrna	38,53	205.138
Forš Tuzla	33,94	-87.622

Zvon dva holding - odvisne družbe (stanje 31. 12. 2010)

PODJETJE	LASTNIŠKI DELEŽ V %	POSLOVNI IZID 2010 (V EVRIH)
Tovarna alja Gea	21,21	437.460
Klet Bistrica	68,23	203.242
KZ Fin	32,97	n.p.
PSL storitve	33,34	-2.830.812
Adria invest poslovne storitve	50,00	-225.148
Cetis graf	97,13	264.594
Skupina Mladinska knjiga založba	69,04	-2.600.293

TERJATVE BANK, POVEZANIH Z NADŠKOFIJO MB

Terjatve, ki jih je stečajni upravitelj priznal bankam v postopku stečaja družbe Gospodarstvo rast ter holdingov Zvon ena in Zvon dva (upoštevajo se vse priznane terjatve - navadne, zavarovane, prednostne in pogojne - navedene v poročilih stečajnih upraviteljev) - vrednosti so v evrih

	Gospodarstvo rast	Zvon 1 holding	Zvon 2 holding	SKUPNO (terjatve do vseh treh družb)
NLB	184.171.317	219.238.924	73.211.430	476.621.671
NKBM	25.486.235	43.554.982	21.885.511	90.926.728
Abanka	6.348.755	66.739.770	57.955.451	131.043.976
Banka Koper	11.164.734	1.441.590	/	12.606.324
Unicredit	12.556.452	6.533.867	3.619.439	22.709.758
Raiffeisen	8.479.386	2.885.830	4.235.635	15.600.851
Banka Celje	33.790.537	28.271.479	22.707.223	84.769.239
Hypo banka	13.265.571	33.999.390	20.551.955	67.817.456
Gorenjska banka	/	88.282.887	35.139.112	123.421.999
SKUPNO (vse terjatve, ne samo bančne)	299.163.268	876.272.263	403.300.008	/

VIRI: končni seznam preizkušanih terjatev - poročila stečajnih upraviteljev, objavljena na portalu Aipes

pri tem projektu glava, Gratel roka (izvajalec del), manjkal je še mošnjiček: za vlogo premožnega strica so pregovorili mariborsko kurijo oz. Holding Zvon ena.

Napeljati optiko je bila sicer konceptualno pravilna ideja (dejansko je podžgala tudi Telekom), ki pa se je T-2 lotil na povsem nepravilen način. Predvsem brez pravih sredstev in ljudi. Stroški gradnje omrežja, ki si jih je zaračunal Gratel, so bili po splošni oceni izrazito previsoki, manjkali so tudi pravi nadzorniki poslova. Drugi del nesrečne zgodbe naj bi bil pri izdelovanju cen: politika T-2 je bila taka, da je treba ponuditi cenejši izdelek od konkurence, pa ne glede na to, ali so take cene ekonomsko vzdržne ali ne. In to

2011 dodatno poglabil za novih 12 milijonov evrov. Kratkoročnih in dolgoročnih obveznosti je takrat bilo za 243 milijonov evrov. Ni torej čudno, da je družba T-2 29. decembra 2010 vložila predlog za prisilno poravnavo. Nelikvidnost in prisilni ter stečajni postopki, posebej v tako odmevnih primerih, pa seveda za sabo povlečejo pravi plaz.

Stomilijonske izgube Napačne in nepremišljene investicije so postale usodne tudi zaradi lastniške prepletenosti treh družb. Ko je bila konec leta 2010 in v začetku leta 2011 situacija tako nevzdržna, da je ni bilo mogoče več prikrivati, so pri Zvonu ena, čeprav v nekoliko bolj diplomatskem jeziku, to priznali v letnem poročilu za

Poletna osvežitev v oazi besede in slike

Jadranska oaza avtorjev Floriane Stefani in Danila Sedmaka

Poletni meseci kar kličejo k oddihu in sprostitvi, lahko pa so tudi priložnost za natančnejše urejanje knjig, pospravljanje. Tako sem v teh vročih poletnih dneh, ko združujem oboje, spet vzela v roke knjigo, ki je

nikjer posebej zapisano njihovo avtorstvo), branje predstavlja pravi užitek. Tako se bralčevu oko zaustavi ob klasičnih vedutah Miramarskega ali Devinskega gradu, Kontovela, Sesslanskega zaliva, pa tudi ob skritih

in njegovim blagodejnim ter zdravilnim vplivom. V poletni sopari je branje čudovita osvežitev za vse tiste, ki ne morejo k morju ali v naravo, tako da podoživljajo v spominu naravne lepote. Sodobni pogled na človekovo

Danilo Sedmak - Floriana Stefani

Jadranska oaza

kotičkih kamnitih poti, oljčnih nasadov in vinogradov. Bogato barvite so tudi slike sadnih vej v bregu in paleta cvetnih grmov brnistre, zelišč in zdravilnih rastlin, značilnih za naš prostor. Izhodiščna ideja knjige je ovrednotiti pozitivne plati našega obmorskega, približno 25 km dolgega pasu od Barkovelj tja do Štivanja in izvira Timave. To je

duševno in fizično zdravje se kaže v upoštevanju rastlinske in živalske specifičnosti, v prikazu zvočne klime, vloge cvetja in njegovega vonja (Bachovo cvetje), ustvarjanju barvne klime, vloge okusov in vonjev primorskega brega s posebnim poudarkom na zdravilnih rastlinah, za katere je naveden poleg slovenskega in latinskega poimenovanja tudi narečni izraz. Nazadnje je v poglavju *Jadranski šopek* ob fotografijah in obravnavi nekaterih rastlin in zelišč še nekaj spominov na nekdanje čase.

Vrnitev k naravi je zelo pomembna v sodobnem času, ko smo izpostavljeni vsakovrstnemu stresu. Nadvse zanimiv je peti razdelek z naslovom *Ekologija človeškega uma*, v katerem izstopa prepletenost fizičnega, psihološkega in družbenega okolja kot pomemben dejavnik človekovega psiho-fizičnega zdravja. Seznan literature na zadnjih straneh bo dobrodošel za vse, ki bi radi poglobili nekatere nakazane teme (aromaterapija, kromoterapija idr.). Knjižica bo nedvomno osvežujoče branje za vse ljubitelje narave, njenih biservov in še zlasti morja, kajti prav to daje neko posebno specifičnost, posebni čar naši *"jadranski oazi"*.

Majda Artač

izšla v zimskem času v koledarski zbirki Goriške Mohorjeve družbe. Gre za sicer drobno knjigo, prav zaradi tega zelo priročno in vabljivo za vsakršnega bralca, za nekakšen jadransko-kraški vademecum. Knjižico *Jadranska oaza* s podnaslovom *Psiho-ekološki pogled* sta sestavila Floriana Stefani in Danilo Sedmak. Gre za nazorno in prijetno poljudno-znanstveno branje, za katerim je čutiti veliko strokovnega znanja pa tudi ljubezni do naše obmorske pokrajine. Ker besedilo dopolnjujejo oziroma krasijsko prelepe fotografije (sklepam, da delo obeh avtorjev, saj ni

nekakšna *"jadranska oaza"*, sicer kulturno, zgodovinsko in socialno razgibano območje, v katerega so vtisnili svoj pečat naši predniki, zato je prav in neobhodno potrebno, da se tudi sodobni slovenski človek zaveda ne samo njihove dediščine, temveč tudi pomena, da jo oživlja, vrednoti in uživa vse tiste njene prednosti, ki lahko prispevajo k umirjenemu, zdravemu življenju v skladu z njenimi naravnimi in kulturnimi danostmi. Po zemljepisni predstavitvi tega območja avtorja pregledno analizirata medsebojne vplive človeških posegov v okolje, nato se posvečata naravnemu okolju

POGOVOR Ultramaratonec Radovan Skubic - Hilarij

"Ne bom se še upokojil!"

Radovan Skubic - Hilarij je eden tistih "norcev", zaradi katerih je Slovenija verjetno svetovna rekorderka po gostoti ekstremnih športnikov na število prebivalcev. Maja letos je dopolnil 60 let, kar pomeni, da že 30 let "muči" svoje telo z najrazličnejšimi podvigi, pa mu še ni dovolj. Te dni v projektu "Iz srca Slovenije v vse slovenske občine" končuje vzdržljivostni kolesarski podvig, s katerim je začel že lansko leto, a ga je moral zaradi padca in kar hudih poškodb prekiniti.

"S tem kolesarskim projektom, imenovanim tudi 211 lipovih listov za zeleno Slovenijo, želim širiti okoljsko zavest, ker vem, da je ohranjanje našega naravnega okolja ključ do bolj kakovostnega življenja na vseh ravneh. Tega bi se morali vsi bolj zavedati", je minuli četrtek med postankom pred novogoriško mestno hišo povedal Hilarij. S kolesa je sestopil svež kot rož'ca, pa čeprav je imel za seboj že kakšnih šest ur pedaliranja. Severnoprimska etapa, med katero je od Bovca obdelal vse severnoprimske občine in jo končal v Divači, je bila dolga kar 249 kilometrov. Tako kot v vseh drugih občinah, ga je tudi v Novi Gorici pričakal župan, ki je na zemljevid, na katerem Hilarij zbira 211 lipovih listov, po enega za vsako občino, prilepil nalepko s tem simbolom. Postanek je trajal le 15 minut, nič več, povabilo župana Mateja Arčona, naj se malo usede, pa je vpludno zavrnil in kar stoji spil kozarec soka. Potem je odgovoril še na nekaj vprašanj spodaj podpisane ga in že je bil nazaj na kolesu, s katerim je odhitel proti sosednji občini Šempeter-Vrtojba in naprej. Edinstvenega podviga v dveh tednih prekolesariti vseh 211 slovenskih občin se je lotil že lani. Ob koncu avgusta je štartal v geometričnem središču Slovenije (GEOSS) pri Vačah v občini Litija, od koder se je v preteklih letih pogosto podajal na svoje podvige. Od tam je na primer pred dobri desetimi leti začel teči do grškega Olimpa, kjer je praznoval svoj 50. rojstni dan.

čaka skupno 2200 kilometrov asfalta oziroma obisk še 159 občin, kolikor mu jih je po lanskem padcu še ostalo.

Nad odzivom ljudi in županov je prijetno presenečen. Zadovoljen je, da so k projektu pristopile vse občine in da so mu povsod pridrili prisrčen sprejem, pa čeprav se ustavi le za nekaj minut, ker bi se mu vse skupaj sicer ne izšlo. "Vročino imam rad. Že od nekdanjih trenirah tudi prek poldneva, tako da sem visokih temperatur vajen. Očitno moj organizem vročino dobro prenaša. Imel pa sem zato včeraj kar nekaj težav zaradi dežja. Ta te hladi in ti pobira moč. Kar naj bo še naprej tako

Monte Rosso. Tekel je tudi po škotskem višavju, pa v Wallesu. Leta 2004, ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo, je iz domačega Zagorja tekel do Bruslja. Projekt, poimenovan Pozdravljena Evropa, je trajal 16 dni, v tem času pa je premagal 1.400 kilometrov. Še istega leta je moral zaradi poškodb kolen tekaške copate obesiti na klin, kar ni bilo lahko. Nadomestilo za tek je našel v vrtenju pedal. Že naslednje leto je izvedel svoj prvi ultramaratonski kolesarski projekt, ko je v sedemnajstih dneh prekolesaril 5200 kilometrov po Evropi in nekdanji Jugoslaviji. Sledilo je še nekaj podobnih podvigov, junija 2008 pa

vroče, pa bo šlo", je odgovoril na vprašanje, kako je kolesariti ob tako visokih temperaturah, zaradi katerih je bilo mesto vrtnic med njegovim prihodom ob poludruhi uri popoldne kot mesto duhov, saj se je večina njegovih prebivalcev, ki niso zbežali na lepše, skrivala v klimatiziranih prostorih. Ko se je lani poleti odpravil na projekt 211 lipovih listov za zeleno Slovenijo, je napovedoval, da je to njegov zadnji podvig. Da se umika, da je bilo dovolj, pa si je očitno premislil. "Lani sem izjavil, da je to moj zadnji projekt, pa sem padel s kolesa, tako da to zagotovo ni moj

je odkolesaril na Olimpijske igre v Peking. V 46 dneh je prevozil 10.800 kilometrov prek Madžarske, Ukrajine, Rusije, Kazahstana in Mongolije. Največ skupaj pa je prekolesaril v projektu 90 dni kolesarjenja za zeleni rekord zemlje, in sicer slabih 27.000 kilometrov. Hilarij se zaveda, da vsako telo ne prenese takšnih naporov, zato je hvaležen materi naravi, ki ga je obdarila s takšno vzdržljivostjo, vsekakor pa so za takšne podvige potrebne večletne postopne priprave, prava doba treninga in počitka ter pravilna prehrana. Zanimivo je, da ni pristaš energijskih napitkov, gelov in tablic, po katerih posegajo številni vztrajnostni športniki.

"Če je res nujno, spijem kakšen isostar, sicer pa raje pijem vodo. Tudi hrano imam najraje domačo, popoldne pa zvrnem tudi kakšno pivo, da ne bom tajil", je še pojasnil neumorni šestdesetletnik, ki je med kratkim postankom v Novi Gorici kar prekipel od energije. V teh časih, ko so nas polna usta krize in šparanja in depresije in razočaranja in jamaranja in mračne prihodnosti, je bil

V prvih štirih dneh mu je uspelo prekolesariti četrtno slovenskih občin, potem pa je moral projekt prekiniti zaradi padca v bližini Cerknega, pri katerem je utrpel kar hude poškodbe glave in reber. "Šlo je za človeško napako. Sprejela sem večjo razpoko v asfaltu, ker sem bil z glavo že v naslednji občini. Tudi to se dogaja, na srečo sem ostal pri življenju", je pojasnil Hilarij. Po uspešnem okrevanju se je odločil kolesarski podvig dokončati do poletja. Začel je 23. julija. Prav v Cerknem, kjer ga je lani končal. Do 3. avgusta, ko namerava projekt po dvanajstih dneh pedaliranja končati v domačem Zagorju, ga

zadnji projekt. Ne bom se še upokojil. Že za prihodnje leto pripravim nekaj velikega, kar pa je za zdaj še skrivnost", je pojasnil Hilarij in dokaj resno pristavil, da lahko podobne podvige nadaljuje še trideset let, potem pa se bo umaknil in to prepustil mlajšim. Kot ljubiteljski športnik, ki hrepi po ekstremnih dosežkih, se je dvajset let ukvarjal z ultramaratonskimi teki. Dvakrat je pretekel slovensko planinsko transverzalo od Maribora do Ankarana. Drugič v desetih dneh in pol, kar je še vedno hitrostni rekord te poti. S tekom je osvojil tudi mnoge vrhove po Evropi, kot na primer Mont Blanc, Matternhorn in

pravi užitek opazovati ogenj v njegovih očeh. To neizmerno voljo, osredotočenost na cilj, ki ga žene naprej in krepi. Hilarij ni upognil hrbtna pot težo let in prav je tako. Ne bo se še upokojil in prav je tako. Morda se zdijo njegovi cilji komu preplitvi, nepomembni, "brez veze" in brez prave vrednosti. To, kaj si drugi mislijo konec koncev, niti ni pomembno. Važno je, kaj on iz njih potegne, kaj z njihovo izpolnitvijo pridobi. In že, če so to samo iskrive oči, ki dokazujejo, da je tisti, ki z njimi gleda, živ, je veliko, kajti ljudi z iskrivimi očmi je med nami vse manj.

Nace Novak

NOVI
GLASODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVI22C,
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst.
Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčanje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glas. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi letih.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 6. avgusta, ob 14. uri.

Vroči žar poletja

Murni

Nekateri vemo, da je poletje razdeljeno na dve obdobji. Na tisto, ko se razbohota zelenje, ko zorijo češnje in ko petje murnov prekipevajoče, od vsepovsod, polni dolge dneve. In na tisto, ko zelena barva že prehaja v rumeno, ko je zemlja polna razpok, ko je sonce tako polno in vroče, da se zdi poletje brez konca. Tedaj murne zamenjajo škržati.

Sama imam rada murne in tisti čas, ki je njihov. Čas bohotnih trav in cvetja, čas košnje in opojnega vonja po senu. Rada imam začetek poletja, ker imam vsakogar najraje začetek vsega. Murne pa imam še posebej rada. Iz otroštva.

Spominjam se, kako me je oče še kot deklco učil, kako se da nežno, s travnato bilko, izbežati murna iz luknjice. Seveda je treba najprej slediti njegovemu petju, se čisto tiho potopiti v travnato morje in se prepustiti vetru in glasovom. Murne poje tik ob svoji luknjici, jaz pa sem kot otrok kar se da previdno stopala v travo, počasi in premisslano, obenem pa sem v smeri, od koder je prihajalo črikanje, pozorno iskala luknjo in črno žuželko z rumenim ovratnikom. Z očetom sva se tedaj utapljala v neskočnih kraških travnikih in ni naju bilo nazaj, dokler ni eden izmed naju, po navadi oče, z zmagovalnim nasmehom naznanil, da ima v dlani malega pevca. Murne smo imeli nato doma, na balkonu, v steklenih "dozah". V tistih, v katerih je bila prej marmelada ali paradižnikova omaka. Peli so najraje od popoldneva do večera in nato dolgo v noč. V velikem, hrupnem bloku, kjer smo prebivali,

je bilo njihovo petje edini utrip narave, ki pa je bil za marsikatero sosedo moteč. Seveda nisimo nikomur povedali, da so murni na našem balkonu, ampak smo ob vsakem vprašanju nedolžno skomignili z rameni. Mama je vse skupaj prenašala le zaradi mene, saj je vedela, kako pogrešam podeželje in kako težko živim v mestu. Murni so bili tisti utrinek, ki sem ga ukradla poletnim travnikom in ga prinesla s seboj v mesto.

Približno šest ali sedem let mi je bilo, ko je oče zbolel in ga dolge mesece ni bilo doma. Z mamom sva ostali brez preživnine. Sami, v velikem bloku, brez vsakršnega dohodka, kajti moj oče je bil samostojni podjetnik, električar, in ni mogel računati na bolniško nadomestilo. In mama je bila krhka, bolehnata gospa, ki si v takih trenutkih ni znala ne vem kako pomagati. Prihrankov je bilo sicer nekaj, a komaj dovolj za skromno prebivanje skozi vsakdan. Spominjam se, da je bil tedaj ravno začetek poletja in z mamom sva obiskali njen dom v Bazovici. Tam so spet peli murni. Šla sem za njihovo pesmijo v travnike in ni me bilo nazaj, dokler jih nisem kar nekaj spravila v lesene škatlice za vžigalice, ki mi jih je dala nona. Da bom nesla vsaj nekaj poletja domov. In bo vsaj pesem murnov lepšala najine tihe večere in me spominjala na očeta.

Še sedaj mi gre na smeh, ker so tiste dne murni začeli peti že med povratno vožnjo z avtobusom, in sicer v mamini veliki torbici. In ljudje so prislunili. Eni so se muzali, drugi so spraševali, od kod prijetno črikanje. Mamom je bilo seveda sram in me je do-

ma nahlulila. A je drugega dne vendarle vzela stekleno dozo z murnom in z njo odšla v mesto. Nisem vedela, kaj namerava, pozneje mi je povedala, da je prebredla vse trgovine z domačimi živalmi in spraševala, ali bi kupili murne. Nekaj trgovcev je pokazalo zanimanje zanje in ji ponudilo plačilo. Za vsakega murna po petsto starih lir.

Ne spominjam se več, kaj si lahko kupil tedaj s petsto lirami, spominjam se le, da je bila mama zadovoljna in sva potem večkrat peš odšli od Sv. Ivana v Bazovico, kjer sem lovila murne. Mama jih je nato nosila prodajat. Dobili sva po dva tisoč, tri tisoč lir, včasih celo več, in mama mi je v zahvalo kupila plastično kletko za murenčke. Tako, ki je imela le decimeter prostornine. Bila je modra, še sedaj jo imam pred očmi. In bila sem vesela, da imam na balkonu kletko z murnom, in sem lahko poletne popoldneve preživljala na travnikih, svobodna. Ujeta samo v pesem in veter. Mesta nisem marala, a sem morala mamom tja spremljati po opravkih. Ona je bila mestni človek, rada je gledala izložbe in sa-

po tržaških ulicah, ona z mislijo pri nakupih, jaz nejevoljna za njo, medtem ko so mi misli uhajale med travnike in livade. Da sem nabirala šmarnice ali trgala marjetice. In sanjala o neskončnem poletju.

Spominjam se, da sva nekoč, bilo je že sredi popoldneva, čakali avtobus na ulici Mazzini, ko se je nekje nad nama oglašil muren. Oglašal se je nekje v zgornjih nadstropjih, z nekega okna, ker balkonov hiše na ulici Mazzini niso imele. Jasno in glasno je pel,

Suzi Pertot

JURIJ PALJK

KAJ SPLOH POČNEM TUKAJ? 165

Minuli teden sem prišel v uredništvo kot po navadi za osmo zjutraj in po obvezni kavi v baru Pace, kjer nas vsak dan Aleksandra razvaja z različno kavo, odprl računalnik. Sicer računalnik odprem že prej, svojega, doma, po navadi že pred šesto uro zjutraj, da vidim, kaj se dogaja v svetu okrog nas, predvsem pa, da pogledam svojo elektronsko pošto in seveda na družbeno omrežje Facebook. Prav po elektronski pošti in po FB-ju namreč dobivam največ sporočil javnega in zasebnega značaja. Tudi največ sodelavcev tako komunicira z mano, da ne govorim o znanih in prijateljih, mimogrede: prav te dni sem prejel na svojo elektronsko pošto naslov ves zbornik, ki nam ga je le uspelo v prijateljskem krogu dokončati in je namenjen nepozabnemu profesorju, duhovniku Otmarju Črnlogarju, česar sem izjemno vesel, tudi zato, ker sem prav po elektronski pošti nagovoril našega pisatelja, akademika Alojza Rebulca, da je še on prispeval svoj zapis o prijatelju, s katerim sta prevajala svetega Pavla, ko sta bila med izbranimi prevajalci knjige vseh knjig, Svetega pisma.

Pošteno povem, da sem bil v sredo neprijetno presenečen, ko sem po osmi uri na svojem elektronskem naslovu prejel vabilo na tiskovno konferenco v Ljubljano, na tisto tiskovno konferenco, o kateri se te dni največ govori na Slovenskem, saj sta na njej ponudila svoj odstop ljubljanski in mariborski nadškof. Oblečen sem bil športno, pravzaprav poletno, hvala Bogu, da sem v avtomobilu imel suknič, za vsak slučaj seveda, čeprav je teh slučajev ogromno, in zato suknič tudi redno imam! In seveda rezervno belo srajco, zato sem lahko takoj odšel na pot.

Nisem šel z lahkim srcem, ker sem pričakoval napovedano, o čemer je sicer isti dan že pisal tudi slovenski časnik, ki po navadi zajedljivo ter privoščljivo piše o slovenski Cerkev, kar mi ni všeč, še posebej me moti to pisanje zato, ker po navadi napoveduje dogodke, za katere bi sicer sam moral vedeti, ker sem odgovorni urednik katoliškega tednika, a mi jih nihče ne (na) pove, kar je, milo rečeno, nedostojno.

Avtomobil sem parkiral v garažni hiši, spil kavo v nekem brezimnem baru blizu ljubljanske tržnice in se ponovno vprašal, zakaj v Ljubljani in nasploh na Slovenskem "kapučin", ki je narejen z istim, italijanskim, strojem in z isto, italijansko, kavo, ni tako dober, kot je v Italiji, kjer živim. To je eno od tistih vprašanj, kateremu najbrž ne bom nikdar prišel do dna; sicer to ni bistveno, vem, ampak včasih sem se sredi ljubljane ob pitju kave nemogočega okusa vseeno spraševal, kaj sploh počnem tam, in tudi to, kaj mi je, da še vedno vztrajam in naročam "macchiato", čeprav vem, da bom na mizo dobil kavo, ki mi vedno znova zaideš po... socialističnih časih, ja, po časih, po katerih se nekaterim danes tako silno toži, da je to postalo že neznosno, če že ni (ne) razumljivo, kot me to vztrajno nekateri prepričujejo.

Nikdar najbrž še nisem bil na tako dobro obiskani tiskovni konferenci v slovenski metropoli, bežen pogled okrog sebe je bil dovolj, da sem se v hipu zavedel, da sem že v poznih srednjih letih: povsod same mladenke in mladeniči, vsi z vrhunskimi fotoaparati, digitalnimi rekorderji, super kamerami vseh sort, računalniki, tablicami, pametnimi telefoni, en sam digitalni svet je bil tam, ena sama neposredna povezanost s svetom in ena sama... žalost nas je bila.

In niti nima smisla izgubljeni besed o tem, da se v svetu nenehne povezanosti ne najdem več, čeprav sem tu, kjer živim, večkrat žrtve privoščljivega posmeha tistih, ki mislijo, da "nenehno visim na internetu". In sem vesel, da svoje zadnje pridobitve, pametnega telefona, s katerim ne najdem skupnega jezika in ga najbrž tudi nikdar ne bom, včasih me zares prime, da bi ga zabil na zid! Nisem potegnil iz žepa, ker bi deloval smešno, niti ne "deplasirano", ampak samo smešno. In že veliki Dostojevski mi je povedal, da ni nič

bolj nespoštovanja vrednega na tem ljubem svetu, kot je to smešen človek v družbi.

Lepo dekle ob meni me je vikal, ko pa je izvedelo, da sem iz zamejstva, po govoricah seveda, nič ni namreč zame lepšega, kot v Ljubljani sproščeno spregovoriti s kom v vipavskem narečju!, se mi je prikupno nasmehnilo in me takoj vprašalo, ali imam morda številko nekega duhovnika, ki ga je danes polno slovensko časopisje, seveda sem jo imel, v starem mobilnem telefonu seveda, v pametnem ne šel!, potegnil sem ga iz žepa in mirno prenesel njen pomilovalni pogled, dal sem ji telefonsko številko s prošnjo, naj pove gospodu, da sem ji jo dal jaz, zaradi korektnosti, sem prosiče dodal, zvečer sem seveda preveril, če je povedala, izvedel, da ni povedala, da sem ji jo dal jaz, in spet dobil eno lekcijo o tem, kako se časi spreminjajo in so dobre navade pravzaprav danes redka ptica, ja, "avis rara", kot so rekli Latinci. In niti dejstvo, da sem se grenko nasmehnil sam sebi in v pomisli, da se ne bi smel čuditi več ničemu in nikomur, ko pa na Slovenskem skorajda ni več resnega poučevanja latinščine v šolah, mi ni moglo odgnati misli, da sem že prestar za te zadeve, da sem zares postal dinozaver, kot mi je pred kratkim prisrčno nekdo povedal, ko me je videl, da se ne znajdem s pametnim telefonom, ko sem, nesrečno, vlekel očala iz notranjega žepa, da bi videl, kako se odgovori na telefonski klic z napravo, za katero mi vsi govorijo, "da se brez nje enostavno ne da več!"

Če izpustim oklepaj, zaradi katerega sem bil deležen ostrih kritik in prav tako javnega odobravanja, ker sem v Studiu ob sedemnajstih isti dan pač iskreno povedal, kar kot človek, ki skuša biti kristjan vsak dan znova, se zaveda, da je grešnik, a vseeno vedno znova skuša biti kristjan, nekaj iskrenih misli o svojem pogledu na sedanje stanje v slovenski Cerkev, je bil obisk ljubljane izjemno lep.

Imel sem namreč skoraj dve uri časa zase in sem v neznosni celinski vročini hodil po razbeljenih ljubljanskih ulicah od prvega antikvariata do drugega, hvala Bogu so v mestnem središču slovenske metropole kar precej na kupu. To so tisti dragoceni trenutki v življenju, ko se ne sprašujem, kaj sploh počnem tukaj, in tudi v Ljubljani je tokrat bilo tako, prav ob stolnici sem v bukvarni starih knjig spet našel sebe, vljudna prodajalka me je po pozdravu pustila samega, da sem se napasel, končno me je pa le vprašala, ali kaj posebnega iščem. Nisem.

Sem pa vztrajal naprej med knjigami, ko je prišel mimo mimoidajoči zakonski par in lastnik antikvariata je kar zastrigel z ušesi, ko sva se s pesnikom Tomažem Šalamunom obzirno, a prijazno pozdravila, prodajalki je glasno naročil, naj mi da deset odstotkov popusta, če bom kako knjigo le kupil, in vzel ga je vroč popoldan.

Z gospo sva se razgovorila in vesel sem bil, da je imela lastno mnenje o književnosti, tako, ki ga imajo samo tisti, ki veliko berejo. Kupil sem knjigo svojega ljubega Pavleta Zidarja, pravzaprav njegovo berilo, ki ga je uredil Matjaž Kmecl pred veliko leti in nosi krasen naslov: Rad imam polno, zato mi dobro de!, nakup sem opremil z utrujenim: "Ma se mi zdi, da jo že imam doma, a jo vzamem vseeno!" Nasmehljiva gospa mi je pomagala, da sem našel še eno knjigo slovite Patricie Highsmith, ki sem jo vzel samo zaradi prijatelja Marka Sosiča, saj me je on pred veliko leti nagovoril, da sem jo začel brati.

"Nekaj bo, ne, dopust bom imel", sem se poslovil z nasmehom.

"Oh, gospod, jaz pa med dopustom zares ne berem, med dopustom pa čisto nič ne berem", je odvrnila gospa.

"Ma, kaj pa delate na morju ves dan?"

"Počivam", je rekla.

In jaz pri vratih: "In gledate morje, ne? Morje ve, morje zna".

Najbrž me ni slišala.

ZCPZ - Gorica razpisuje ob 40-letnici ustanovitve Skladateljski natečaj za slovensko peto mašo

Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica je ob 40. obletnici delovanja odločilo, da bo obeležilo jubilej z razpisom za novo slovensko peto mašo. Objavljamo pravilnik.

Pravilnik:

1. Na natečaj se lahko prijavi vsakdo ne glede na starost ali državljanstvo. Delo mora biti izvirno, neizvedeno, neobjavljeno (niti delno), ne sme biti posneto ali predstavljeno na drugih natečajih.

2. Slovenska peta maša mora vsebovati te dele: Gospod usmili se, Slava, Svet, Blagoslovljen (skupaj ali ločeno od Sveta), Jagnje božje. Besedila morajo biti izključno iz rimsko-katoliškega mašnega ordinarija. Vsak skladatelj mora mašo posvetiti (npr.: Maša v čast Presveteemu Srcu Jezusovemu ipd.).

3. Prijavljena maša naj bo predstavljena v celoti, notografirana ali v rokopisu. Material mora biti berljiv in razumljiv, v drugačnem primeru ga bo strokovna komisija izločila brez možnosti katerekoli priziva.

4. Celotna maša mora biti napisana za štiriglasni mešani zbor in orgle. Možni so solistični deli in občasno večglasje do pet ali šestglasja, a naj se upošteva, da je predstavljeno delo namenjeno ljubiteljskim zborom in za liturgično uporabo.

5. Skladatelj naj pri razvijanju glasbene ideje upošteva pou-

stvarjalno tehnično zmogljivost cerkvenih zborov, saj bo maša namenjena bolj liturgični kakor koncertni uporabi.

6. Vsak skladatelj lahko predstavi po eno mašo.

7. Ob vsakem delu maše naj skladatelj navede minutažo.

Dolžina celotne maše ne sme presegati 20 minut.

8. Vse partiture morajo biti povsem anonimne, brez imen ali podpisov. Partiture naj skladatelj označi z geslom ali še neuporabljenim psevdonimom. Partituro mora skladatelj priložiti zaprto kuverti, označeno z istim geslom ali psevdonimom, v kateri bodo zapisani osebni podatki: ime, priimek, kraj in datum rojstva, naslov, telefonska številka in elektronski naslov.

9. Partiture mora skladatelj odposlati v petih izvodih na naslov: Združenje cerkvenih pevskih zborov - Gorica, Viale XX settembre 85, 34170 Gori-

zia/Gorica; če je pošiljatelj iz Slovenije, na poštno ležeče: Pošta Šempeter pri Gorici, Vrtojbska cesta 19/C, 5290 Šempeter pri Gorici, najkasneje do 28. februarja 2014 (velja poštni žig). Osebo oddane partiture brez kuverte in poštne žige bodo takoj izključene iz natečaja.

10. Vpis na natečaj je popolnoma brezplačen.

11. Prijavljene pete maše bo ocenila petčlanska strokovna komisija glasbenikov, ki jo imenuje izvršni odbor ZCPZ - Gorica. Rezultate bo komisija odposlala avtorjem do vključno 29. marca 2014 (velja poštni žig).

12. Nagrada in priznanja: - prva nagrada v višini 1.000,00 evrov; - posebna možna priznanja po uvidevnosti strokovne komisije.

13. Strokovna komisija si pridržuje pravico, da nagrade ne dodeli. Vsaka odločitev komisije je dokončna in nesporna.

14. Združenje cerkvenih pevskih zborov - Gorica poslanih del ne vrača in si pridržuje vse materialne in moralne pravice za uporabo, objavo, izdajo in snemanje skladb, ki bodo ostale njena last.

15. Skladatelji se obvezujejo, da od ZCPZ - Gorica ne bodo zahtevali nikakršnih honorarjev in ga ne bodo bremenili nikakršnih odgovornosti.

16. Vsi morebitni spori se rešujejo sporazumno, v drugačnem primeru veljajo predpisi Civilnega zakonika in področnih zakonov. Informacije: corili01@gorica. 191. it, tel. št. +39 0481 31817 (pon. - pet., 8.00 - 14.00; urad bo zaprt do vključno 25. avgusta).

Glavni poudarki iz predavanja prof. Tomaža Simčiča na romanju treh Slovenij

Slovenstvo, krščanstvo, demokracija – včeraj, danes, jutri

Drugi prijatelji, naslov tega mojega nagovora je navdihnil spomin na sedemdeseta in osemdeseta leta prejšnjega stoletja, ko je bila med slovenskimi, recimo tako, krščansko in demokratično usmerjenimi kulturniki in politiki v Italiji naveda, da so v svoje priložnostne ali tudi programske nagovore redno, kot nekakšen Katonov ceterum censeo, vključevali triado: "slovenstvo – krščanstvo – demokracija". Ta triada je bila popularna tudi v zdomstvu. Spominjam se, kako so leta 1987, med tržaškimi obiskom slovenske politične emigracije v Argentini, okoliščine nanesle, da sem moral na neki prireditvi improvizirati priložnostni govor. Spomnil sem se na naše tržaške prireditve in izpeljal misel, da nas demokratične Slovence tostran in onstran oceana kajpak povezujejo tri vrednote: slovenstvo, krščanstvo in demokracija. Občinstvo je bilo navdušeno, pa tudi jaz sem prišel do zaključka, da bi boljše ne bil mogel povedati.

Minila so desetletja, a še danes v prej omenjenih miljejih, katerim se je med tem časom pridružila tudi matična Slovenija, na proslavah ali prireditvah pogosto odmeva beseda o slovenstvu, krščanstvu in demokraciji. Pa vendar je – tako se mi vsaj zdi – med nekdanjim in današnjim navajanjem omenjene triade neka razlika. In katera je ta razlika? Ta, da ko sem kot mlad fant, denimo na Prešernovi proslavi v Donizettijevi ulici v Trstu ali na študijskih dnevih Draga ali na spominski prireditvi v Katoškem domu v Gorici ali tudi v Slovenskem domu v Buenos Airesu, slišal slavnostnega govornika, kako je zagotavljal, da "smo pa mi zvesti slovenstvu, krščanstvu in demokraciji", sem natanko vedel, kaj je hotel povedati. Danes pa – vsaj meni – ta razvidnost nekako uhaja. Ko namreč slišim izgovoriti te besede, jih moram glede na okvir, v katerem so izrečene, natančno premisliti, preden izključim možnost, da pa ne gre morebiti za navadno frazo, za izgovarjanje sicer visoko donečih, a vsebinsko meglenih besed. Od kod nekdanja razvidnost, tako drugačna od današnje ne-

razvidnosti? Upam si trditi, da od tod, da je naše nekdanje sklicevanje na "slovenstvo – krščanstvo – demokracijo" imelo neko stvarno, otipljivo vsebino, ki je današnje nima...

... Čeprav ali pa morda prav za-

Foto DP

to, ker so se torej omenjene tri vrednote vzpostavljale – ne rečem v celoti, v veliki meri pa gotovo – ob svojem zanikanju, je bil njihov pomen nadvse jasen, doživet in življenjski. Iste ga pa v sedanjem času ne moremo trditi z enako gotovostjo...

... Izpostavljam zgolj ugotovitev, da se je splošni duhovni, pa tudi geopolitični okvir, sredi katerega živimo, v zadnjih dvajsetih letih dobesedno obrnil na glavo...

... Toda objektivna primerjava današnjih narodnih in idejnih razmer s tistimi izpred tridesetih let nam pokaže, da so spremembe neizpodbitne in da se ne moremo vesti, kot da se ni nič zgodilo...

... Zato mirno rečem, da so časi narodne in ideološke otoplitve z vsemi svojimi napakami vendarle boljši od časov narodnega in ideološkega preganjanja. Res pa je, da so zahtevnejši. Zakaj? Ker so bolj kompleksni, ker so manj enoznačni. V bipolarnem svetu, kakršen je v glavnem prevladoval do leta 1989, je bila izbira enostavna, v današnjem multipolarnem ne več... Kaj na primer pomeni danes "biti za demokracijo", namreč več-

strankarsko, pluralistično demokracijo? Je kdo sploh protinjej? Kakšen smisel ima torej poudarjati nekaj, s čimer se vsi – vsaj deklarativno – strinjajo? In kaj v kontekstu triade, ki je predmet naše obravnave, pomeni na primer beseda "krščanstvo"?

... Odločitve in izbire so v sodobnem kompleksnem svetu le redkokdaj enostavne, zlasti pa so redkokdaj "čiste", t. j. brezkompromisne, kajti pri izbiri je treba vedno tudi nekaj žrtvovati. Če bi izvajanje odločitev in izbor pomenilo le delitev prebend in nadarbin, ne pa žrtev in obveznosti, bi bili v odgovornosti vsi zelo uspešni. Iz lastne izkušnje vem – delam namreč v državnem uradu, ki upravlja slovensko šolstvo v Italiji –, da je neprimer- no lažje načelno zahtevati rešitev problema kot sodelovati pri njegovem reševanju. Toda razmere od nas zahtevajo prav to, da smo

namreč zraven ne več samo pri predstavljanju problemov, ampak tudi pri njih reševanju. Kolikokrat se je že zgodilo, da smo sogovorniku izčrpno in jasno predstavili problem, obnemeli pa, ko smo bili postavljeni pred vprašanje: "No, kako si pa vi zamišljate njegovo rešitev?" In če to velja za slovensko manjšino v Italiji, toliko bolj velja za Slovenijo kot državo...

... Odgovornost je tesno povezana z realizmom, z občutkom za stvarno življenje. Da se razume- mo: imeti občutek za realnost ne pomeni z njo soglašati ali nanjo pristajati, pač pa računati na dejansko stanje, ga upoštevati. To je včasih posebno težko za intelektualce, vajene logičnega in doslednega razmišljanja...

Za prihodnost slovenstva, krščanstva in demokracije smo torej veliko bolj kot v preteklosti odgovorni sami, in to v obeh pomenih besede "odgovornost". Odgovorni smo najprej za državo, ki jo imamo, odgovorni za njene institucije, odgovorni smo za "slovenšč"no celo" zunanjo meja slovenske države, v zamejstvu in zdomstvu, odgovorni smo za okolje in naravno ter kulturno dediščino, ki smo jo

prejeli od naših prednikov. Ne glede na večje ali manjše krize, ne glede na težave z Brusljem, z Rimom ali Dunajem, se veliko manj kot v preteklosti smemo izgovarjati na neugodne okoliščine, na pritiske sovražnikov in nasprotnikov, sami smo namreč soudeleženi pri izbiri igre, ki jo bomo igrali. In, mutatis mutandis, tudi tisti, ki se prišteva- mo med kristjane oz. med člane katoliške Cerkve na Sloven- skem, se moramo vendarle pre- pričati, da je izboljšanje neugod- nega, recimo kar sovražnega razpoloženja, ki ga je danes zlasti v Republiki Sloveniji zaznati do katolištva, odvisno ne le od tega, da se bodo nasprotniki katolištva končno unesli, ampak tudi od tega, kako se bomo zna- li sami odzivati na provokacije, ali bomo znali preseči stoletno miselnost oblegane trdnjave, ki je bila razumljiva v okoliščinah kulturnega boja in revolucije 19. in 20. stoletja, ki pa je v 21. stoletju – široko gledano – zgo-

vsak trudi le za to, da žogico čim bolj učinkovito vrne na nasprot- nikovo polje.

Udejanjati "slovenstvo, krščanstvo in demokracijo" odgovor- no ter z občutkom za realnost pa ne pomeni delati in živeti iz- ven ali mimo tradicije in izročila. Nasprotno, ravno današnji čas terja od nas, da se vedno znova vračamo k izviro. Gre za staro duhovno pravilo, da se v trenutkih krize vrneš k temeljem, k izviro. Zanimiv miselnih izziv mi je bilo vprašanje, ali in kdaj so bile v preteklosti na idealen način omenjene tri vrednote, tesno povezane, in kdaj so kot take tvorile obliko- vale slovensko usodo. Eden od trenutkov, ko so se na edinstven in morda neponovljiv način v slovenskem narodu "slovenstvo, krščanstvo in demokracija" združili v eno, je bilo prav gotovo obdobje slovensko krščansko-socialnega gibanja konec 19. in na začetku 20. stoletja. Pogledimo. To gibanje je na preho- du iz 19. v 20. stoletje rešilo slo- venstvo pred usodno ošibitvijo, ko je zaustavilo katastrofalno iz- seljevanje slovenskega kmeta. Zraslo je iz krščanskega razmi- sleka o udejanjanju ljubezni do bližnjega v družbenih razme- rah, nastalih po industrijski re- voluciji in razmahu kapitaliz- ma. Bilo je tesno povezano s

razlog za to v dvojni ujetosti slo- venške sodobne družbenopoliti- čne misli, namreč ujetosti v ozke in kontingentne okvire ne- srečne slovenske tranzicije, pa tudi ujetosti v vzorce, ki jih po- gojujejo fantazmagorični recep- ti slovenskih neomarksističnih teoretikov. Najučinkovitejši protistrup proti tem receptom se tako danes zdijo tisti, ki prihajajo iz kake ameriške valil- nice teoretikov svobodnega gos- podarstva. Seveda ni nič narobe s tem, da se soočamo z ame- riško družbeno in ekonomsko teorijo, ne bi pa bilo najboljšo, ko bi se krščanska družbena misel ponovno pustila ukleščiti v kalupe, ki jih vsiljujejo drugi, to se pravi, da bi se pustila potisni- ti med zagovornike stališč, ki ni- so v njeni tradiciji. Spet bi bili namreč ujetniki "opozicije-su- bordinacije". In to po nepotrebnem, saj tudi slovenska klasična krščansko-socialna tradicija od Kreka do Gosarja kljub svojemu imenu, v katerem je nekoč stala beseda socializem, temelji na tržnem gospodarstvu, toda z močnimi socialnimi korektivni. A saj je tržno in obenem social- no naravnano gospodarstvo ena od temeljnih odlik evropske družbenopolitične zgradbe! Ni naključje, da so bili pri pola- ganju njenih temeljev odločil- no soudeleženi trije kristjani,

Foto JMP

vinski anahronizem, kar bodo slejkoprej morali priznati tudi groteskni zastavonoše zapozne- le "farške gonje", kakršnih žal med animatorji slovenske javne scene ne manjka...

... Trdno sem namreč prepričan, da se bo v našem narodu na področju velikih nerešenih vprašanj, ki nam preprečujejo, da bi zaživel kot skupnost, zgolj na podlagi javnih diskusij in polemik težko kaj premaknilo. Po dvajsetih letih, ko so bili izpo- stavljeni malodane vsi argu- menti, vsa dejstva, vsa spoz- nanja, je iluzorno misliti, da bo še kdo koga prepričal. Resnični premiki na tem področju so lahko odslej samo sad notranje- ga zorenja. Če bo kdaj prišlo do kakega iskrenega obžalovanja preteklosti, se bo to prav tako zgodilo zaradi notranje nuje in ne pod vtisom briljantnega dis- kusijskega večera. Zato je odgo- vorno razumevanje triade "slo- venstvo, krščanstvo, demokra- cija" zame tudi v tem, da reflek- sijo in diskusijo o teh velikih vprašanjih ne prepusimo zgolj medblokovski konfrontaciji, ampak jo gojimo tudi v no- tranjosti posameznih nazorskih krogov, za kar pa si po mojem mnenju premalo prizadevamo. Nihče nas ne bo klical na odgo- vornost, če nam ni uspelo pre- pričati drugače mislečih, da se motijo. Pač pa smo odgovorni za to, kar lahko naredimo sami, in to je, da svoje gledanje še in še poglobljamo, spet in spet ver- jamo. Le tovrstni proces vodi v globino, oni drugi večinoma žal ostaja na ravni ping-ponga, kjer se nemudoma vzpostavijo samoobrambni refleksi in se

srednjeevropsko krščansko tra- dicio, saj se je napajalo pri idejah in pobudah meinškega škofa Wilhelma von Kettelerja, navdihovalca prve socialne države, Bismarckove Nemčije, Karla von Vogelsanga, tvorca av- strijske socialne zakonodaje, in končno papeža Leona XIII. In njegove socialne okrožnice Re- rum novarum. Bilo je demokra- tično: stopilo je na stran malega človeka, njegovih pravic, zago- varjalo je splošno in enako volil- no pravico. In končno: bilo je plodno, saj je rodilo obilne sa- dove po vseh slovenskih deže- lah, ne samo pred prvo svetov- no vojno, ampak tudi po njej in kasneje tudi v zamejstvu in zdomstvu, in to tako na po- dročju intelektualnih kot na po- dročju materialnih dosežkov. Nikomur nočem delati krivice, vendar si upam trditi, da se so- dobnna slovenska krščanska in socialna demokratična misel premalo vrača h Kreku, njego- vim sodobnikom in njegovim naslednikom. To se mi zdi še posebej čudno v časih hude gos- podarske krize, s katero se soočajo tako Slovenija kot njene evro- pske sosedice. V času, ko sta v raz- miku nekaj mesecev kar dva pa- peža apertis verbis poudarila, da je na svetu potrebno uveljaviti "nov družbeni red", me prese- neča, da se v Sloveniji le redkok- do spomni, da je v letih 1933- 35 v Celju izšla knjiga z enakim naslovom, namreč "Za nov družbeni red", ki je eno temelj- nih del slovenske krščanske, so- cialne in demokratične misli in ga je napisal eden od najpo- membnejših Krekovih nasled- nikov, Andrej Gosar. Sam vidim

Adenauer, Schuman in De Ga- speri, ki so se vsi trije navdihno- vali pri krščanskem socialnem nauku.

Svoje razmišljanje sem želel končati s Krekom in njegovim socialnim gibanjem tudi zato, ker je v imenu "slovenstva, krščanstva in demokracije" Slo- vence vseh prepričan združil v eno. Drugače bi v nekrologu v njegov spomin pisatelj Ivan Cankar, v političnem pogledu namreč Krekov politični nasprotnik, ne napisal, da je bil slovenski narod, ko se je po- slavljaval od njega, "neločena in neločljiva družba bratov in sester, ki so enega upanja in ene vere, ene misli in ene volje". In če ne bi bilo tako, ga pesnik Oton Župančič, sicer svobodno- mislec in vse prej kot njegov ideološki somišljenik, ne bi bil označil kot "srce v sredini", pri katerem da so "naše svetinje v vseh, zvestih rokah". Morda se zdi to, kar je v imenu "sloven- stva, krščanstva in demokracije" uspelo Janezu Evangelistu Kreku pred več kot sto leti, nam- reč združiti ves slovenski narod, danes utopija. Jaz mislim, da kljub nasprotnemu videzu to ni utopija, in sicer zato ne, ker dru- gih alternativ ne vidim. Seveda ne v smislu, da bi hoteli ves na- rod ukalupiti v okvire enega sa- mega svetovnega nazora, kar bi bilo skregano z zdravim pametjo, ampak v smislu iskanja tiste sku- pne odgovornosti, zdravega rea- lizma in narodove tradicije, o katerih sem skušal danes raz- mišljati skupaj z vami.

Celotno predavanje je dostopno na spletu www.noviglas.eu ter facebook/noviglas

Foto JMP